નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

ખુદ્દકનિકાયે

ધમ્મપદપાળિ

૧. યમકવગ્ગો

૧. મનોપુબ્બઙ્ગમા ધમ્મા, મનોસેટ્ઠા મનોમયા;
મનસા ચે પદુટ્ઠેન, ભાસતિ વા કરોતિ વા;
તતો નં દુક્ખમન્વેતિ, ચક્કંવ વહતો પદં.

૨. મનોપુબ્બઙ્ગમા ધમ્મા, મનોસેટ્ઠા મનોમયા;
મનસા ચે પસન્નેન, ભાસતિ વા કરોતિ વા;
તતો નં સુખમન્વેતિ, છાયાવ અનપાયિની [અનુપાયિની (ક॰)].

૩. અક્કોચ્છિ મં અવધિ મં, અજિનિ [અજિની (?)] મં અહાસિ મે;
યે ચ તં ઉપનય્હન્તિ, વેરં તેસં ન સમ્મતિ.

૪. અક્કોચ્છિ મં અવધિ મં, અજિનિ મં અહાસિ મે;
યે ચ તં નુપનય્હન્તિ, વેરં તેસૂપસમ્મતિ.

૫. ન હિ વેરેન વેરાનિ, સમ્મન્તીધ કુદાચનં;
અવેરેન ચ સમ્મન્તિ, એસ ધમ્મો સનન્તનો.

૬. પરે ચ ન વિજાનન્તિ, મયમેત્થ યમામસે;
યે ચ તત્થ વિજાનન્તિ, તતો સમ્મન્તિ મેધગા.

૭. સુભાનુપસ્સિં વિહરન્તં, ઇન્દ્રિયેસુ અસંવુતં;
ભોજનમ્હિ ચામત્તઞ્ઞું, કુસીતં હીનવીરિયં;
તં વે પસહતિ મારો, વાતો રુક્ખંવ દુબ્બલં.

૮. અસુભાનુપસ્સિં વિહરન્તં, ઇન્દ્રિયેસુ સુસંવુતં;
ભોજનમ્હિ ચ મત્તઞ્ઞું, સદ્ધં આરદ્ધવીરિયં;
તં વે નપ્પસહતિ મારો, વાતો સેલંવ પબ્બતં.

૯. અનિક્કસાવો કાસાવં, યો વત્થં પરિદહિસ્સતિ;

અપેતો દમસચ્ચેન, ન સો કાસાવમરહતિ.

૧૦. યો ચ વન્તકસાવસ્સ, સીલેસુ સુસમાહિતો;
ઉપેતો દમસચ્ચેન, સ વે કાસાવમરહતિ.

૧૧. અસારે સારમતિનો, સારે ચાસારદસ્સિનો;
તે સારં નાધિગચ્છન્તિ, મિચ્છાસઙ્કપ્પગોચરા.

૧૨. સારઞ્ચ સારતો ઞત્વા, અસારઞ્ચ અસારતો;
તે સારં અધિગચ્છન્તિ, સમ્માસઙ્કપ્પગોચરા.

૧૩. યથા અગારં દુચ્છન્નં, વુટ્ઠી સમતિવિજ્ઝતિ;
એવં અભાવિતં ચિત્તં, રાગો સમતિવિજ્ઝતિ.

૧૪. યથા અગારં સુછન્નં, વુટ્ઠી ન સમતિવિજ્ઝતિ;
એવં સુભાવિતં ચિત્તં, રાગો ન સમતિવિજ્ઝતિ.

૧૫. ઇધ સોચતિ પેચ્ચ સોચતિ, પાપકારી ઉભયત્થ સોચતિ;
સો સોચતિ સો વિહઞ્ઞતિ, દિસ્વા કમ્મકિલિટ્ઠમત્તનો.

૧૬. ઇધ મોદતિ પેચ્ચ મોદતિ, કતપુઞ્ઞો ઉભયત્થ મોદતિ;
સો મોદતિ સો પમોદતિ, દિસ્વા કમ્મવિસુદ્ધિમત્તનો.

૧૭. ઇધ તપ્પતિ પેચ્ચ તપ્પતિ, પાપકારી [પાપકારિ (?)] ઉભયત્થ તપ્પતિ;
''પાપં મે કત''ન્તિ તપ્પતિ, ભિય્યો [ભીયો (સી॰)] તપ્પતિ દુગ્ગતિં ગતો.

૧૮. ઇધ નન્દતિ પેચ્ચ નન્દતિ, કતપુઞ્ઞો ઉભયત્થ નન્દતિ;
''પુઞ્ઞં મે કત''ન્તિ નન્દતિ, ભિય્યો નન્દતિ સુગ્ગતિં ગતો.

૧૯. બહુમ્પિ ચે સંહિત [સહિતં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] ભાસમાનો, ન તક્કરો હોતિ નરો પમત્તો;
ગોપોવ ગાવો ગણયં પરેસં, ન ભાગવા સામઞ્ઞસ્સ હોતિ.

૨૦. અપ્પમ્પિ ચે સંહિત ભાસમાનો, ધમ્મસ્સ હોતિ [હોતી (સી॰ પી॰)] અનુધમ્મચારી;
રાગઞ્ચ દોસઞ્ચ પહાય મોહં, સમ્મપ્પજાનો સુવિમુત્તચિત્તો;
અનુપાદિયાનો ઇધ વા હુરં વા, સ ભાગવા સામઞ્ઞસ્સ હોતિ.

યમકવગ્ગો પઠમો નિટ્ઠિતો.

૨. અપ્પમાદવગ્ગો

૨૧. અપ્પમાદો અમતપદં [અમતં પદં (ક॰)], પમાદો મચ્ચુનો પદં;
અપ્પમત્તા ન મીયન્તિ, યે પમત્તા યથા મતા.

૨૨. એવં [એતં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] વિસેસતો ઞત્વા, અપ્પમાદમ્હિ પણ્ડિતા;
અપ્પમાદે પમોદન્તિ, અરિયાનં ગોચરે રતા.

૨૩. તે ઝાયિનો સાતતિકા, નિચ્ચં દળ્હપરક્કમા;
ફુસન્તિ ધીરા નિબ્બાનં, યોગક્ખેમં અનુત્તરં.

૨૪. ઉટ્ઠાનવતો સતીમતો [સતિમતો (સી॰ સ્યા॰ ક॰)], સુચિકમ્મસ્સ નિસમ્મકારિનો;
સઞ્ઞતસ્સ ધમ્મજીવિનો, અપ્પમત્તસ્સ [અપમત્તસ્સ (?)] યસોભિવડ્ઢતિ.

૨૫. ઉટ્ઠાનેનપ્પમાદેન , સંયમેન દમેન ચ;
દીપં કયિરાથ મેધાવી, યં ઓઘો નાભિકીરતિ.

૨૬. પમાદમનુયુઞ્જન્તિ, બાલા દુમ્મેધિનો જના;
અપ્પમાદઞ્ચ મેધાવી, ધનં સેટ્ઠંવ રક્ખતિ.

૨૭. મા પમાદમનુયુઞ્જેથ, મા કામરતિસન્થવં [સન્ધવં (ક)];
અપ્પમત્તો હિ ઝાયન્તો, પપ્પોતિ વિપુલં સુખં.

૨૮. પમાદં અપ્પમાદેન, યદા નુદતિ પણ્ડિતો;
પઞ્ઞાપાસાદમારુય્હ, અસોકો સોકિનિં પજં;
પબ્બતટ્ઠોવ ભૂમટ્ઠે [ભુમ્મટ્ઠે (સી॰ સ્યા॰)], ધીરો બાલે અવેક્ખતિ.

૨૯. અપ્પમત્તો પમત્તેસુ, સુત્તેસુ બહુજાગરો;
અબલસ્સંવ સીઘસ્સો, હિત્વા યાતિ સુમેધસો.

૩૦. અપ્પમાદેન મઘવા, દેવાનં સેટ્ઠતં ગતો;
અપ્પમાદં પસંસન્તિ, પમાદો ગરહિતો સદા.

૩૧. અપ્પમાદરતો ભિક્ખુ, પમાદે ભયદસ્સિ વા;
સંયોજનં અણું થૂલં, ડહં અગ્ગીવ ગચ્છતિ.

૩૨. અપ્પમાદરતો ભિક્ખુ, પમાદે ભયદસ્સિ વા;
અભબ્બો પરિહાનાય, નિબ્બાનસ્સેવ સન્તિકે.

અપ્પમાદવગ્ગો દુતિયો નિટ્ઠિતો.

૩. ચિત્તવગ્ગો

૩૩. ફન્દનં ચપલં ચિત્તં, દૂરક્ખં [દુરક્ખં (સબ્બત્થ)] દુન્નિવારયં;
ઉજું કરોતિ મેધાવી, ઉસુકારોવ તેજનં.

૩૪. વારિજોવ થલે ખિત્તો, ઓકમોકતઉબ્ભતો;
પરિફન્દતિદં ચિત્તં, મારધેય્યં પહાતવે.

૩૫. દુન્નિગ્ગહસ્સ લહુનો, યત્થકામનિપાતિનો;
ચિત્તસ્સ દમથો સાધુ, ચિત્તં દન્તં સુખાવહં.

૩૬. સુદુદ્દસં સુનિપુણં, યત્થકામનિપાતિનં;
ચિત્તં રક્ખેથ મેધાવી, ચિત્તં ગુત્તં સુખાવહં.

૩૭. દૂરઙ્ગમં એકચરં [એકચારં (ક॰)], અસરીરં ગુહાસયં;
યે ચિત્તં સંયમેસ્સન્તિ, મોક્ખન્તિ મારબન્ધના.

૩૮. અનવટ્ઠિતચિત્તસ્સ, સદ્ધમ્મં અવિજાનતો;
પરિપ્લવપસાદસ્સ, પઞ્ઞા ન પરિપૂરતિ.

૩૯. અનવસ્સુતચિત્તસ્સ, અનન્વાહતચેતસો;
પુઞ્ઞપાપપહીનસ્સ, નત્થિ જાગરતો ભયં.

૪૦. કુમ્ભૂપમં કાયમિમં વિદિત્વા, નગરૂપમં ચિત્તમિદં ઠપેત્વા;
યોધેથ મારં પઞ્ઞાવુધેન, જિતઞ્ચ રક્ખે અનિવેસનો સિયા.

૪૧. અચિરં વતયં કાયો, પથવિં અધિસેસ્સતિ;
છુદ્ધો અપેતવિઞ્ઞાણો, નિરત્થંવ કલિઙ્ગરં.

૪૨. દિસો દિસં યં તં કયિરા, વેરી વા પન વેરિનં;
મિચ્છાપણિહિતં ચિત્તં, પાપિયો [પાપિયં (?)] નં તતો કરે.

૪૩. ન તં માતા પિતા કયિરા, અઞ્ઞે વાપિ ચ ઞાતકા;
સમ્માપણિહિતં ચિત્તં, સેય્યસો નં તતો કરે.

ચિત્તવગ્ગો તતિયો નિટ્ઠિતો.

૪. પુપ્ફવગ્ગો

૪૪. કો ઇમં [કોમં (ક॰)] પથવિં વિચેસ્સતિ [વિજેસ્સતિ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)], યમલોકઞ્ચ ઇમં સદેવકં;
કો ધમ્મપદં સુદેસિતં, કુસલો પુપ્ફમિવ પચેસ્સતિ [પુપ્ફમિવપ્પચેસ્સતિ (ક॰)].

૪૫. સેખો પથવિં વિચેસ્સતિ, યમલોકઞ્ચ ઇમં સદેવકં;
સેખો ધમ્મપદં સુદેસિતં, કુસલો પુપ્ફમિવ પચેસ્સતિ.

૪૬. ફેણૂપમં કાયમિમં વિદિત્વા, મરીચિધમ્મં અભિસમ્બુધાનો;
છેત્વાન મારસ્સ પપુપ્ફકાનિ [સપુપ્ફકાનિ (ટીકા)], અદસ્સનં મચ્ચુરાજસ્સ ગચ્છે.

૪૭. પુપ્ફાનિ હેવ પચિનન્તં, બ્યાસત્તમનસં [બ્યાસત્તમાનસં (ક॰)] નરં;
સુત્તં ગામં મહોઘોવ, મચ્ચુ આદાય ગચ્છતિ.

૪૮. પુપ્ફાનિ હેવ પચિનન્તં, બ્યાસત્તમનસં નરં;
અતિત્તઞ્ઞેવ કામેસુ, અન્તકો કુરુતે વસં.

૪૯. યથાપિ ભમરો પુપ્ફં, વણ્ણગન્ધમહેઠયં [વણ્ણગન્ધમપોઠયં (ક॰)];
પલેતિ રસમાદાય, એવં ગામે મુની ચરે.

૫૦. ન પરેસં વિલોમાનિ, ન પરેસં કતાકતં;
અત્તનોવ અવેક્ખેય્ય, કતાનિ અકતાનિ ચ.

૫૧. યથાપિ રુચિરં પુપ્ફં, વણ્ણવન્તં અગન્ધકં;
એવં સુભાસિતા વાચા, અફલા હોતિ અકુબ્બતો.

૫૨. યથાપિ રુચિરં પુપ્ફં, વણ્ણવન્તં સુગન્ધકં [સગન્ધકં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)];
એવં સુભાસિતા વાચા, સફલા હોતિ કુબ્બતો [સકુબ્બતો (સી॰ પી॰), પકુબ્બતો (સી॰ અટ્ઠ॰), સુકુબ્બતો (સ્યા॰ કં॰)].

૫૩. યથાપિ પુપ્ફરાસિમ્હા, કયિરા માલાગુણે બહૂ;
એવં જાતેન મચ્ચેન, કત્તબ્બં કુસલં બહું.

૫૪. ન પુપ્ફગન્ધો પટિવાતમેતિ, ન ચન્દનં તગરમલ્લિકા [તગરમલ્લિકા (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)];
સતઞ્ચ ગન્ધો પટિવાતમેતિ, સબ્બા દિસા સપ્પુરિસો પવાયતિ.

૫૫. ચન્દનં તગરં વાપિ, ઉપ્પલં અથ વસ્સિકી;
એતેસં ગન્ધજાતાનં, સીલગન્ધો અનુત્તરો.

૫૬. અપ્પમત્તો અયં ગન્ધો, ય્વાયં તગરચન્દનં [યાયં તગરચન્દની (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)];
યો ચ સીલવતં ગન્ધો, વાતિ દેવેસુ ઉત્તમો.

૫૭. તેસં સમ્પન્નસીલાનં, અપ્પમાદવિહારિનં;
સમ્મદઞ્ઞા વિમુત્તાનં, મારો મગ્ગં ન વિન્દતિ.

૫૮. યથા સઙ્કારઠાનસ્મિં [સઙ્કારધાનસ્મિં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)], ઉજ્ઝિતસ્મિં મહાપથે;
પદુમં તત્થ જાયેથ, સુચિગન્ધં મનોરમં.

૫૯. એવં સઙ્કારભૂતેસુ, અન્ધભૂતે [અન્ધીભૂતે (ક॰)] પુથુજ્જને;
અતિરોચતિ પઞ્ઞાય, સમ્માસમ્બુદ્ધસાવકો.

પુપ્ફવગ્ગો ચતુત્થો નિટ્ઠિતો.

૫. બાલવગ્ગો

૬૦. દીઘા જાગરતો રત્તિ, દીઘં સન્તસ્સ યોજનં;
દીઘો બાલાનં સંસારો, સદ્ધમ્મં અવિજાનતં.

૬૧. ચરઞ્ચે નાધિગચ્છેય્ય, સેય્યં સદિસમત્તનો;
એકચરિયં [એકચરિયં (ક॰)] દળ્હં કયિરા, નત્થિ બાલે સહાયતા.

૬૨. પુત્તા મત્થિ ધનમ્મત્થિ [પુત્તમત્થિ ધનમત્થિ (ક॰)], ઇતિ બાલો વિહઞ્ઞતિ;
અત્તા હિ [અત્તાપિ (?)] અત્તનો નત્થિ, કુતો પુત્તા કુતો ધનં.

૬૩. યો બાલો મઞ્ઞતિ બાલ્યં, પણ્ડિતો વાપિ તેન સો;
બાલો ચ પણ્ડિતમાની, સ વે ''બાલો''તિ વુચ્ચતિ.

૬૪. યાવજીવમ્પિ ચે બાલો, પણ્ડિતં પયિરુપાસતિ;
ન સો ધમ્મં વિજાનાતિ, દબ્બી સૂપરસં યથા.

૬૫. મુહુત્તમપિ ચે વિઞ્ઞૂ, પણ્ડિતં પયિરુપાસતિ;
ખિપ્પં ધમ્મં વિજાનાતિ, જિવ્હા સૂપરસં યથા.

૬૬. ચરન્તિ બાલા દુમ્મેધા, અમિત્તેનેવ અત્તના;
કરોન્તા પાપકં કમ્મં, યં હોતિ કટુકપ્ફલં.

૬૭. ન તં કમ્મં કતં સાધુ, યં કત્વા અનુતપ્પતિ;
યસ્સ અસ્સુમુખો રોદં, વિપાકં પટિસેવતિ.

૬૮. તઞ્ચ કમ્મં કતં સાધુ, યં કત્વા નાનુતપ્પતિ;
યસ્સ પતીતો સુમનો, વિપાકં પટિસેવતિ.

૬૯. મધુવા [મધું વા (દી॰ નિ॰ ટીકા ૧)] મઞ્ઞતિ બાલો, યાવ પાપં ન પચ્ચતિ;
યદા ચ પચ્ચતિ પાપં, બાલો [અથ બાલો (સી॰ સ્યા॰) અથ (?)] દુક્ખં નિગચ્છતિ.

૭૦. માસે માસે કુસગ્ગેન, બાલો ભુઞ્જેય્ય ભોજનં;
ન સો સઙ્ખાતધમ્માનં [સઙ્ખતધમ્માનં (સી॰ પી॰ ક॰)], કલં અગ્ઘતિ સોળસિં.

૭૧. ન હિ પાપં કતં કમ્મં, સજ્જુ ખીરંવ મુચ્ચતિ;
ડહન્તં બાલમન્વેતિ, ભસ્મચ્છન્નોવ [ભસ્માછન્નોવ (સી॰ પી॰ ક॰)] પાવકો.

૭૨. યાવદેવ અનત્થાય, ઞત્તં [ઞાતં (?)] બાલસ્સ જાયતિ;

હન્તિ બાલસ્સ સુક્કંસં, મુદ્ધમસ્સ વિપાતયં.

૭૩. અસન્તં ભાવનમિચ્છેય્ય [અસન્તં ભાવમિચ્છેય્ય (સ્યા॰), અસન્તભાવનમિચ્છેય્ય (ક॰)], પુરેક્ખારઞ્ચ ભિક્ખુસુ;
આવાસેસુ ચ ઇસ્સરિયં, પૂજા પરકુલેસુ ચ.

૭૪. મમેવ કત મઞ્ઞન્તુ, ગિહીપબ્બજિતા ઉભો;
મમેવાતિવસા અસ્સુ, કિચ્ચાકિચ્ચેસુ કિસ્મિચિ;
ઇતિ બાલસ્સ સઙ્કપ્પો, ઇચ્છા માનો ચ વડ્ઢતિ.

૭૫. અઞ્ઞા હિ લાભૂપનિસા, અઞ્ઞા નિબ્બાનગામિની;
એવમેતં અભિઞ્ઞાય, ભિક્ખુ બુદ્ધસ્સ સાવકો;
સક્કારં નાભિનન્દેય્ય, વિવેકમનુબ્રૂહયે.

બાલવગ્ગો પઞ્ચમો નિટ્ઠિતો.

૬. પણ્ડિતવગ્ગો

૭૬. નિધીનંવ પવત્તારં, યં પસ્સે વજ્જદસ્સિનં;
નિગ્ગય્હવાદિં મેધાવિં, તાદિસં પણ્ડિતં ભજે;
તાદિસં ભજમાનસ્સ, સેય્યો હોતિ ન પાપિયો.

૭૭. ઓવદેય્યાનુસાસેય્ય, અસબ્ભા ચ નિવારયે;
સતઞ્હિ સો પિયો હોતિ, અસતં હોતિ અપ્પિયો.

૭૮. ન ભજે પાપકે મિત્તે, ન ભજે પુરિસાધમે;
ભજેથ મિત્તે કલ્યાણે, ભજેથ પુરિસુત્તમે.

૭૯. ધમ્મપીતિ સુખં સેતિ, વિપ્પસન્નેન ચેતસા;
અરિયપ્પવેદિતે ધમ્મે, સદા રમતિ પણ્ડિતો.

૮૦. ઉદકઞ્હિ નયન્તિ નેત્તિકા, ઉસુકારા નમયન્તિ [દમયન્તિ (ક॰)] તેજનં;
દારું નમયન્તિ તચ્છકા, અત્તાનં દમયન્તિ પણ્ડિતા.

૮૧. સેલો યથા એકઘનો [એકગ્ઘનો (ક॰)], વાતેન ન સમીરતિ;
એવં નિન્દાપસંસાસુ, ન સમિઞ્જન્તિ પણ્ડિતા.

૮૨. યથાપિ રહદો ગમ્ભીરો, વિપ્પસન્નો અનાવિલો;
એવં ધમ્માનિ સુત્વાન, વિપ્પસીદન્તિ પણ્ડિતા.

૮૩. સબ્બત્થ વે સપ્પુરિસા ચજન્તિ, ન કામકામા લપયન્તિ સન્તો;
સુખેન ફુટ્ઠા અથ વા દુખેન, ન ઉચ્ચાવચં [નોચ્ચાવચં (સી॰ અટ્ઠ॰)] પણ્ડિતા દસ્સયન્તિ.

૮૪. ન અત્તહેતુ ન પરસ્સ હેતુ, ન પુત્તમિચ્છે ન ધનં ન રટ્ઠં;
ન ઇચ્છેય્ય [નયિચ્છે (પી॰), નિચ્છે (?)] અધમ્મેન સમિદ્ધિમત્તનો, સ સીલવા પઞ્ઞવા ધમ્મિકો સિયા.

૮૫. અપ્પકા તે મનુસ્સેસુ, યે જના પારગામિનો;
અથાયં ઇતરા પજા, તીરમેવાનુધાવતિ.

૮૬. યે ચ ખો સમ્મદક્ખાતે, ધમ્મે ધમ્માનુવત્તિનો;
તે જના પારમેસ્સન્તિ, મચ્ચુધેય્યં સુદુત્તરં.

૮૭. કણ્હં ધમ્મં વિપ્પહાય, સુક્કં ભાવેથ પણ્ડિતો;
ઓકા અનોકમાગમ્મ, વિવેકે યત્થ દૂરમં.

૮૮. તત્રાભિરતિમિચ્છેય્ય, હિત્વા કામે અકિઞ્ચનો;
પરિયોદપેય્ય [પરિયોદાપેય્ય (?)] અત્તાનં, ચિત્તક્લેસેહિ પણ્ડિતો.

૮૯. યેસં સમ્બોધિયઙ્ગેસુ, સમ્મા ચિત્તં સુભાવિતં;
આદાનપટિનિસ્સગ્ગે, અનુપાદાય યે રતા;
ખીણાસવા જુતિમન્તો, તે લોકે પરિનિબ્બુતા.

પણ્ડિતવગ્ગો છટ્ઠો નિટ્ઠિતો.

૭. અરહન્તવગ્ગો

૯૦. ગતદ્ધિનો વિસોકસ્સ, વિપ્પમુત્તસ્સ સબ્બધિ;
સબ્બગન્થપ્પહીનસ્સ, પરિળાહો ન વિજ્જતિ.

૯૧. ઉય્યુઞ્જન્તિ સતીમન્તો, ન નિકેતે રમન્તિ તે;
હંસાવ પલ્લલં હિત્વા, ઓકમોકં જહન્તિ તે.

૯૨. યેસં સન્નિચયો નત્થિ, યે પરિઞ્ઞાતભોજના;
સુઞ્ઞતો અનિમિત્તો ચ, વિમોક્ખો યેસં ગોચરો;
આકાસે વ સકુન્તાનં [સકુણાનં (ક॰)], ગતિ તેસં દુરન્નયા.

૯૩. યસ્સાસવા પરિક્ખીણા, આહારે ચ અનિસ્સિતો;
સુઞ્ઞતો અનિમિત્તો ચ, વિમોક્ખો યસ્સ ગોચરો;
આકાસે વ સકુન્તાનં, પદં તસ્સ દુરન્નયં.

૯૪. યસ્સિન્દ્રિયાનિ સમથઙ્ગતાનિ [સમથં ગતાનિ (સી॰ પી॰)], અસ્સા યથા સારથિના સુદન્તા;
પહીનમાનસ્સ અનાસવસ્સ, દેવાપિ તસ્સ પિહયન્તિ તાદિનો.

૯૫. પથવિસમો નો વિરુજ્ઝતિ, ઇન્દખિલુપમો [ઇન્દખીલૂપમો (સી॰ સ્યા॰ ક॰)] તાદિ સુબ્બતો;
રહદોવ અપેતકદ્દમો, સંસારા ન ભવન્તિ તાદિનો.

૯૬. સન્તં તસ્સ મનં હોતિ, સન્તા વાચા ચ કમ્મ ચ;
સમ્મદઞ્ઞા વિમુત્તસ્સ, ઉપસન્તસ્સ તાદિનો.

૯૭. અસ્સદ્ધો અકતઞ્ઞૂ ચ, સન્ધિચ્છેદો ચ યો નરો;
હતાવકાસો વન્તાસો, સ વે ઉત્તમપોરિસો.

૯૮. ગામે વા યદિ વારઞ્ઞે, નિન્ને વા યદિ વા થલે;
યત્થ અરહન્તો વિહરન્તિ, તં ભૂમિરામણેય્યકં.

૯૯. રમણીયાનિ અરઞ્ઞાનિ, યત્થ ન રમતી જનો;
વીતરાગા રમિસ્સન્તિ, ન તે કામગવેસિનો.

અરહન્તવગ્ગો સત્તમો નિટ્ઠિતો.

૮. સહસ્સવગ્ગો

૧૦૦.સહસ્સમપિ ચે વાચા, અનત્થપદસંહિતા;
એકં અત્થપદં સેય્યો, યં સુત્વા ઉપસમ્મતિ.

૧૦૧.સહસ્સમપિ ચે ગાથા, અનત્થપદસંહિતા;
એકં ગાથાપદં સેય્યો, યં સુત્વા ઉપસમ્મતિ.

૧૦૨.યો ચ ગાથા સતં ભાસે, અનત્થપદસંહિતા [અનત્થપદસઞ્હિતં (ક॰) વિસેસનં હેતં ગાથાતિપદસ્સ];
એકં ધમ્મપદં સેય્યો, યં સુત્વા ઉપસમ્મતિ.

૧૦૩.યો સહસ્સં સહસ્સેન, સઙ્ગામે માનુસે જિને;
એકઞ્ચ જેય્યમત્તાનં [અત્તાનં (સી॰ પી॰)], સ વે સઙ્ગામજુત્તમો.

૧૦૪.અત્તા હવે જિતં સેય્યો, યા ચાયં ઇતરા પજા;
અત્તદન્તસ્સ પોસસ્સ, નિચ્ચં સઞ્ઞતચારિનો.

૧૦૫.નેવ દેવો ન ગન્ધબ્બો, ન મારો સહ બ્રહ્મુના;
જિતં અપજિતં કયિરા, તથારૂપસ્સ જન્તુનો.

૧૦૬.માસે માસે સહસ્સેન, યો યજેથ સતં સમં;
એકઞ્ચ ભાવિતત્તાનં, મુહુત્તમપિ પૂજયે;
સાયેવ પૂજના સેય્યો, યઞ્ચે વસ્સસતં હુતં.

૧૦૭.યો ચ વસ્સસતં જન્તુ, અગ્ગિં પરિચરે વને;
એકઞ્ચ ભાવિતત્તાનં, મુહુત્તમપિ પૂજયે;
સાયેવ પૂજના સેય્યો, યઞ્ચે વસ્સસતં હુતં.

૧૦૮.યં કિઞ્ચિ યિટ્ઠં વ હુતં વ [યિટ્ઠઞ્ચ હુતઞ્ચ (ક॰)] લોકે, સંવચ્છરં યજેથ પુઞ્ઞપેક્ખો;
સબ્બમ્પિ તં ન ચતુભાગમેતિ, અભિવાદના ઉજ્જુગતેસુ સેય્યો.

૧૦૯.અભિવાદનસીલિસ્સ, નિચ્ચં વુડ્ઢાપચાયિનો [વદ્ધાપચાયિનો (સી॰ પી॰)];
ચત્તારો ધમ્મા વડ્ઢન્તિ, આયુ વણ્ણો સુખં બલં.

૧૧૦.યો ચ વસ્સસતં જીવે, દુસ્સીલો અસમાહિતો;
એકાહં જીવિતં સેય્યો, સીલવન્તસ્સ ઝાયિનો.

૧૧૧.યો ચ વસ્સસતં જીવે, દુપ્પઞ્ઞો અસમાહિતો;
એકાહં જીવિતં સેય્યો, પઞ્ઞવન્તસ્સ ઝાયિનો.

૧૧૨યો ચ વસ્સસતં જીવે, કુસીતો હીનવીરિયો;
એકાહં જીવિતં સેય્યો, વીરિયમારભતો દળ્હં.

૧૧૩યો ચ વસ્સસતં જીવે, અપસ્સં ઉદયબ્બયં;
એકાહં જીવિતં સેય્યો, પસ્સતો ઉદયબ્બયં.

૧૧૪યો ચ વસ્સસતં જીવે, અપસ્સં અમતં પદં;
એકાહં જીવિતં સેય્યો, પસ્સતો અમતં પદં.

૧૧૫યો ચ વસ્સસતં જીવે, અપસ્સં ધમ્મમુત્તમં;
એકાહં જીવિતં સેય્યો, પસ્સતો ધમ્મમુત્તમં.

સહસ્સવગ્ગો અટ્ઠમો નિટ્ઠિતો.

૯. પાપવગ્ગો

૧૧૬.અભિત્થરેથ કલ્યાણે, પાપા ચિત્તં નિવારયે;
દન્ધઞ્હિ કરોતો પુઞ્ઞં, પાપસ્મિં રમતી મનો.

૧૧૭.પાપઞ્ચે પુરિસો કયિરા, ન નં [ન તં (સી॰ પી॰)] કયિરા પુનપ્પુનં;
ન તમ્હિ છન્દં કયિરાથ, દુક્ખો પાપસ્સ ઉચ્ચયો.

૧૧૮.પુઞ્ઞઞ્ચે પુરિસો કયિરા, કયિરા નં [કયિરાથેતં (સી॰ સ્યા॰), કયિરાથેનં (પી॰)] પુનપ્પુનં;
તમ્હિ છન્દં કયિરાથ, સુખો પુઞ્ઞસ્સ ઉચ્ચયો.

૧૧૯.પાપોપિ પસ્સતિ ભદ્રં, યાવ પાપં ન પચ્ચતિ;
યદા ચ પચ્ચતિ પાપં, અથ પાપો પાપાનિ [અથ પાપાનિ (?)] પસ્સતિ.

૧૨૦.ભદ્રોપિ પસ્સતિ પાપં, યાવ ભદ્રં ન પચ્ચતિ;
યદા ચ પચ્ચતિ ભદ્રં, અથ ભદ્રો ભદ્રાનિ [અથ ભદ્રાનિ (?)] પસ્સતિ.

૧૨૧.માવમઞ્ઞેથ [માપ્પમઞ્ઞેથ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] પાપસ્સ, ન મન્તં [ન મં તં (સી॰ પી॰), ન મત્તં (સ્યા॰)] આગમિસ્સતિ;
ઉદબિન્દુનિપાતેન, ઉદકુમ્ભોપિ પૂરતિ;
બાલો પૂરતિ [પૂરતિ બાલો (સી॰ ક॰), આપૂરતિ બાલો (સ્યા॰)] પાપસ્સ, થોકં થોકમ્પિ [થોક થોકમ્પિ (સી॰ પી॰)] આચિનં.

૧૨૨.માવમઞ્ઞેથ પુઞ્ઞસ્સ, ન મન્તં આગમિસ્સતિ;
ઉદબિન્દુનિપાતેન, ઉદકુમ્ભોપિ પૂરતિ;
ધીરો પૂરતિ પુઞ્ઞસ્સ, થોકં થોકમ્પિ આચિનં.

૧૨૩.વાણિજોવ ભયં મગ્ગં, અપ્પસત્થો મહદ્ધનો;
વિસં જીવિતુકામોવ, પાપાનિ પરિવજ્જયે.

૧૨૪.પાણિમ્હિ ચે વણો નાસ્સ, હરેય્ય પાણિના વિસં;
નાબ્બણં વિસમન્વેતિ, નત્થિ પાપં અકુબ્બતો.

૧૨૫.યો અપ્પદુટ્ઠસ્સ નરસ્સ દુસ્સતિ, સુદ્ધસ્સ પોસસ્સ અનઙ્ગણસ્સ;
તમેવ બાલં પચ્ચેતિ પાપં, સુખુમો રજો પટિવાતંવ ખિત્તો.

૧૨૬.ગબ્ભમેકે ઉપ્પજ્જન્તિ, નિરયં પાપકમ્મિનો;
સગ્ગં સુગતિનો યન્તિ, પરિનિબ્બન્તિ અનાસવા.

૧૨૭.ન અન્તલિક્ખે ન સમુદ્દમજ્ઝે, ન પબ્બતાનં વિવરં પવિસ્સ [પવિસં (સ્યા॰)];
ન વિજ્જતી [ન વિજ્જતિ (ક॰ સી॰ પી॰ ક॰)] સો જગતિપ્પદેસો, યત્થટ્ઠિતો [યત્રટ્ઠિતો (સ્યા॰)]
મુચ્ચેય્ય પાપકમ્મા.

૧૨૮.ન અન્તલિક્ખે ન સમુદ્દમજ્ઝે, ન પબ્બતાનં વિવરં પવિસ્સ;
ન વિજ્જતી સો જગતિપ્પદેસો, યત્થટ્ઠિતં [યત્રટ્ઠિતં (સ્યા॰)] નપ્પસહેય્ય મચ્ચુ.

પાપવગ્ગો નવમો નિટ્ઠિતો.

૧૦. દણ્ડવગ્ગો

૧૨૯.સબ્બે તસન્તિ દણ્ડસ્સ, સબ્બે ભાયન્તિ મચ્ચુનો;
અત્તાનં ઉપમં કત્વા, ન હનેય્ય ન ઘાતયે.

૧૩૦.સબ્બે તસન્તિ દણ્ડસ્સ, સબ્બેસં જીવિતં પિયં;
અત્તાનં ઉપમં કત્વા, ન હનેય્ય ન ઘાતયે.

૧૩૧.સુખકામાનિ ભૂતાનિ, યો દણ્ડેન વિહિંસતિ;
અત્તનો સુખમેસાનો, પેચ્ચ સો ન લભતે સુખં.

૧૩૨.સુખકામાનિ ભૂતાનિ, યો દણ્ડેન ન હિંસતિ;
અત્તનો સુખમેસાનો, પેચ્ચ સો લભતે સુખં.

૧૩૩.માવોચ ફરુસં કઞ્ચિ, વુત્તા પટિવદેય્યુ તં [પટિવદેય્યું તં (ક॰)];
દુક્ખા હિ સારમ્ભકથા, પટિદણ્ડા ફુસેય્યુ તં [ફુસેય્યું તં (ક॰)].

૧૩૪.સચે નેરેસિ અત્તાનં, કંસો ઉપહતો યથા;
એસ પત્તોસિ નિબ્બાનં, સારમ્ભો તે ન વિજ્જતિ.

૧૩૫.યથા દણ્ડેન ગોપાલો, ગાવો પાજેતિ ગોચરં;
એવં જરા ચ મચ્ચુ ચ, આયું પાજેન્તિ પાણિનં.

૧૩૬.અથ પાપાનિ કમ્માનિ, કરં બાલો ન બુજ્ઝતિ;
સેહિ કમ્મેહિ દુમ્મેધો, અગ્ગિદડ્ઢોવ તપ્પતિ.

૧૩૭.યો દણ્ડેન અદણ્ડેસુ, અપ્પદુટ્ઠેસુ દુસ્સતિ;
દસન્નમઞ્ઞતરં ઠાનં, ખિપ્પમેવ નિગચ્છતિ.

૧૩૮.વેદનં ફરુસં જાનિં, સરીરસ્સ ચ ભેદનં [સરીરસ્સ પભેદનં (સ્યા॰)];
ગરુકં વાપિ આબાધં, ચિત્તક્ખેપઞ્ચ [ચિત્તક્ખેપં વ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] પાપુણે.

૧૩૯.રાજતો વા ઉપસગ્ગં [ઉપસ્સગ્ગં (સી॰ પી॰)], અબ્ભક્ખાનઞ્ચ [અબ્ભક્ખાનં વ (સી॰ પી॰)] દારુણં;
પરિક્ખયઞ્ચ [પરિક્ખયં વ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] ઞાતીનં, ભોગાનઞ્ચ [ભોગાનં વ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] પભઙ્ગુરં [પભઙ્ગુનં (ક॰)].

૧૪૦.અથ વાસ્સ અગારાનિ, અગ્ગિ ડહતિ [ડય્હતિ (ક॰)] પાવકો;
કાયસ્સ ભેદા દુપ્પઞ્ઞો, નિરયં સોપપજ્જતિ [સો ઉપપજ્જતિ (સી॰ સ્યા॰)].

૧૪૧ન નગ્ગચરિયા ન જટા ન પઙ્કા, નાનાસકા થણ્ડિલસાયિકા વા;
રજોજલ્લં ઉક્કુટિકપ્પધાનં, સોધેન્તિ મચ્ચં અવિતિણ્ણકઙ્ખં.

૧૪૨અલઙ્કતો ચેપિ સમં ચરેય્ય, સન્તો દન્તો નિયતો બ્રહ્મચારી;
સબ્બેસુ ભૂતેસુ નિધાય દણ્ડં, સો બ્રાહ્મણો સો સમણો સ ભિક્ખુ.

૧૪૩હિરીનિસેધો પુરિસો, કોચિ લોકસ્મિ વિજ્જતિ;
યો નિદ્દં [નિન્દં (સી॰ પી॰) સં॰ નિ॰ ૧.૧૮] અપબોધેતિ [અપબોધતિ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)], અસ્સો ભદ્રો કસામિવ.

૧૪૪અસ્સો યથા ભદ્રો કસાનિવિટ્ઠો, આતાપિનો સંવેગિનો ભવાથ;
સદ્ધાય સીલેન ચ વીરિયેન ચ, સમાધિના ધમ્મવિનિચ્છયેન ચ;
સમ્પન્નવિજ્જાચરણા પતિસ્સતા, જહિસ્સથ [પહસ્સથ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] દુક્ખમિદં અનપ્પકં.

૧૪૫ઉદકઞ્હિ નયન્તિ નેત્તિકા, ઉસુકારા નમયન્તિ તેજનં;
દારું નમયન્તિ તચ્છકા, અત્તાનં દમયન્તિ સુબ્બતા.

દણ્ડવગ્ગો દસમો નિટ્ઠિતો.

૧૧. જરાવગ્ગો

૧૪૬કો નુ હાસો [કિન્નુ હાસો (ક॰)] કિમાનન્દો, નિચ્ચં પજ્જલિતે સતિ;
અન્ધકારેન ઓનદ્ધા, પદીપં ન ગવેસથ.

૧૪૭.પસ્સ ચિત્તકતં બિમ્બં, અરુકાયં સમુસ્સિતં;
આતુરં બહુસઙ્કપ્પં, યસ્સ નત્થિ ધુવં ઠિતિ.

૧૪૮.પરિજિણ્ણમિદં રૂપં, રોગનીળં [રોગનિડ્ઢં (સી॰ પી॰), રોગનિદ્ધં (સ્યા॰)] પભઙ્ગુરં;
ભિજ્જતિ પૂતિસન્દેહો, મરણન્તઞ્હિ જીવિતં.

૧૪૯.યાનિમાનિ અપત્થાનિ [યાનિમાનિ અપત્થાનિ (સી॰ સ્યા॰ પી॰), યાનિમાનિ'પવિદ્ધાનિ (?)],
અલાબૂનેવ [અલાપૂનેવ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] સારદે;
કાપોતકાનિ અટ્ઠીનિ, તાનિ દિસ્વાન કા રતિ.

૧૫૦.અટ્ઠીનં નગરં કતં, મંસલોહિતલેપનં;
યત્થ જરા ચ મચ્ચુ ચ, માનો મક્ખો ચ ઓહિતો.

૧૫૧.જીરન્તિ વે રાજરથા સુચિત્તા, અથો સરીરમ્પિ જરં ઉપેતિ;
સતઞ્ચ ધમ્મો ન જરં ઉપેતિ, સન્તો હવે સબ્ભિ પવેદયન્તિ.

૧૫૨.અપ્પસ્સુતાયં પુરિસો, બલિબદ્ધોવ [બલિવદ્દોવ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] જીરતિ;
મંસાનિ તસ્સ વડ્ઢન્તિ, પઞ્ઞા તસ્સ ન વડ્ઢતિ.

૧૫૩.અનેકજાતિસંસારં , સન્ધાવિસ્સં અનિબ્બિસં;
ગહકારં [ગહકારકં (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] ગવેસન્તો, દુક્ખા જાતિ પુનપ્પુનં.

૧૫૪.ગહકારક દિટ્ઠોસિ, પુન ગેહં ન કાહસિ;
સબ્બા તે ફાસુકા ભગ્ગા, ગહકૂટં વિસઙ્ખતં;
વિસઙ્ખારગતં ચિત્તં, તણ્હાનં ખયમજ્ઝગા.

૧૫૫.અચરિત્વા બ્રહ્મચરિયં, અલદ્ધા યોબ્બને ધનં;
જિણ્ણકોઞ્ચાવ ઝાયન્તિ, ખીણમચ્છેવ પલ્લલે.

૧૫૬.અચરિત્વા બ્રહ્મચરિયં, અલદ્ધા યોબ્બને ધનં;
સેન્તિ ચાપાતિખીણાવ, પુરાણાનિ અનુત્થુનં.

જરાવગ્ગો એકાદસમો નિટ્ઠિતો.

૧૨. અત્તવગ્ગો

૧૫૭.અત્તાનઞ્ચે પિયં જઞ્ઞા, રક્ખેય્ય નં સુરક્ખિતં;
તિણ્ણં અઞ્ઞતરં યામં, પટિજગ્ગેય્ય પણ્ડિતો.

૧૫૮.અત્તાનમેવ પઠમં, પતિરૂપે નિવેસયે;
અથઞ્ઞમનુસાસેય્ય, ન કિલિસ્સેય્ય પણ્ડિતો.

૧૫૯.અત્તાનં ચે તથા કયિરા, યથાઞ્ઞમનુસાસતિ;
સુદન્તો વત દમેથ, અત્તા હિ કિર દુદ્દમો.

૧૬૦.અત્તા હિ અત્તનો નાથો, કો હિ નાથો પરો સિયા;
અત્તના હિ સુદન્તેન, નાથં લભતિ દુલ્લભં.

૧૬૧.અત્તના હિ કતં પાપં, અત્તજં અત્તસમ્ભવં;
અભિમત્થતિ [અભિમન્તતિ (સી॰ પી॰)] દુમ્મેધં, વજિરં વસ્મમયં [વજિરંવ'મ્હમયં (સ્યા॰ ક॰)] મણિં.

૧૬૨.યસ્સ અચ્ચન્તદુસ્સીલ્યં, માલુવા સાલમિવોત્થતં;
કરોતિ સો તથત્તાનં, યથા નં ઇચ્છતી દિસો.

૧૬૩.સુકરાનિ અસાધૂનિ, અત્તનો અહિતાનિ ચ;
યં વે હિતઞ્ચ સાધુઞ્ચ, તં વે પરમદુક્કરં.

૧૬૪.યો સાસનં અરહતં, અરિયાનં ધમ્મજીવિનં;
પટિક્કોસતિ દુમ્મેધો, દિટ્ઠિં નિસ્સાય પાપિકં;
ફલાનિ કટ્ઠકસ્સેવ, અત્તઘાતાય [અત્તઘઞ્ઞાય (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] ફલ્લતિ.

૧૬૫.અત્તના હિ [અત્તનાવ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] કતં પાપં, અત્તના સંકિલિસ્સતિ;
અત્તના અકતં પાપં, અત્તનાવ વિસુજ્ઝતિ;
સુદ્ધી અસુદ્ધિ પચ્ચત્તં, નાઞ્ઞો અઞ્ઞં [નાઞ્ઞમઞ્ઞો(સી॰)] વિસોધયે.

૧૬૬.અત્તદત્થં પરત્થેન, બહુનાપિ ન હાપયે;
અત્તદત્થમભિઞ્ઞાય, સદત્થપસુતો સિયા.

અત્તવગ્ગો દ્વાદસમો નિટ્ઠિતો.

૧૩. લોકવગ્ગો

૧૬૭હીનં ધમ્મં ન સેવેય્ય, પમાદેન ન સંવસે;
મિચ્છાદિટ્ઠિં ન સેવેય્ય, ન સિયા લોકવડ્ઢનો.

૧૬૮ઉત્તિટ્ઠે નપ્પમજ્જેય્ય, ધમ્મં સુચરિતં ચરે;
ધમ્મચારી સુખં સેતિ, અસ્મિં લોકે પરમ્હિ ચ.

૧૬૯ધમ્મં ચરે સુચરિતં, ન નં દુચ્ચરિતં ચરે;
ધમ્મચારી સુખં સેતિ, અસ્મિં લોકે પરમ્હિ ચ.

૧૭૦યથા પુબ્બુળકં [પુબ્બુળકં (સી॰ પી॰)] પસ્સે, યથા પસ્સે મરીચિકં;
એવં લોકં અવેક્ખન્તં, મચ્ચુરાજા ન પસ્સતિ.

૧૭૧એથ પસ્સથિમં લોકં, ચિત્તં રાજરથૂપમં;
યત્થ બાલા વિસીદન્તિ, નત્થિ સઙ્ગો વિજાનતં.

૧૭૨યો ચ પુબ્બે પમજ્જિત્વા, પચ્છા સો નપ્પમજ્જતિ;
સોમં લોકં પભાસેતિ, અબ્ભા મુત્તોવ ચન્દિમા.

૧૭૩યસ્સ પાપં કતં કમ્મં, કુસલેન પિધીયતિ [પિતીયતિ (સી॰ સ્યા॰ પી॰)];
સોમં લોકં પભાસેતિ, અબ્ભા મુત્તોવ ચન્દિમા.

૧૭૪અન્ધભૂતો [અન્ધીભૂતો (ક॰)] અયં લોકો, તનુકેત્થ વિપસ્સતિ;
સકુણો જાલમુત્તોવ, અપ્પો સગ્ગાય ગચ્છતિ.

૧૭૫હંસાદિચ્ચપથે યન્તિ, આકાસે યન્તિ ઇદ્ધિયા;
નીયન્તિ ધીરા લોકમ્હા, જેત્વા મારં સવાહિનિં [સવાહનં (સ્યા॰ ક॰)].

૧૭૬એકં ધમ્મં અતીતસ્સ, મુસાવાદિસ્સ જન્તુનો;
વિતિણ્ણપરલોકસ્સ, નત્થિ પાપં અકારિયં.

૧૭૭ન વે કદરિયા દેવલોકં વજન્તિ, બાલા હવે નપ્પસંસન્તિ દાનં;
ધીરો ચ દાનં અનુમોદમાનો, તેનેવ સો હોતિ સુખી પરત્થ.

૧૭૮પથબ્યા એકરજ્જેન, સગ્ગસ્સ ગમનેન વા;
સબ્બલોકાધિપચ્ચેન, સોતાપત્તિફલં વરં.

લોકવગ્ગો તેરસમો નિટ્ઠિતો.

૧૪. બુદ્ધવગ્ગો

૧૭૯.યસ્સ જિતં નાવજીયતિ, જિતં યસ્સ [જિતમસ્સ (સી॰ સ્યા॰ પી॰), જિતં મસ્સ (ક॰)] નો યાતિ કોચિ લોકે;
તં બુદ્ધમનન્તગોચરં, અપદં કેન પદેન નેસ્સથ.

૧૮૦.યસ્સ જાલિની વિસત્તિકા, તણ્હા નત્થિ કુહિઞ્ચિ નેતવે;
તં બુદ્ધમનન્તગોચરં, અપદં કેન પદેન નેસ્સથ.

૧૮૧.યે ઝાનપસુતા ધીરા, નેક્ખમ્મૂપસમે રતા;
દેવાપિ તેસં પિહયન્તિ, સમ્બુદ્ધાનં સતીમતં.

૧૮૨.કિચ્છો મનુસ્સપટિલાભો, કિચ્છં મચ્ચાન જીવિતં;
કિચ્છં સદ્ધમ્મસ્સવનં, કિચ્છો બુદ્ધાનમુપ્પાદો.

૧૮૩.સબ્બપાપસ્સ અકરણં, કુસલસ્સ ઉપસમ્પદા [કુસલસ્સૂપસમ્પદા (સ્યા॰)];
સચિત્તપરિયોદપનં [સચિત્તપરિયોદાપનં (?)], એતં બુદ્ધાન સાસનં.

૧૮૪.ખન્તી પરમં તપો તિતિક્ખા, નિબ્બાનં [નિબ્બાણં (ક॰ સી॰ પી॰)] પરમં વદન્તિ બુદ્ધા;
ન હિ પબ્બજિતો પરૂપઘાતી, ન [અયં નકારો સી॰ સ્યા॰ પી॰ પાત્થકેસુ ન દિસ્સતિ] સમણો હોતિ પરં વિહેઠયન્તો.

૧૮૫.અનૂપવાદો અનૂપઘાતો [અનુપવાદો અનુપઘાતો (સ્યા॰ ક॰)], પાતિમોક્ખે ચ સંવરો;
મત્તઞ્ઞુતા ચ ભત્તસ્મિં, પન્તઞ્ચ સયનાસનં;
અધિચિત્તે ચ આયોગો, એતં બુદ્ધાન સાસનં.

૧૮૬.ન કહાપણવસ્સેન, તિત્તિ કામેસુ વિજ્જતિ;
અપ્પસ્સાદા દુખા કામા, ઇતિ વિઞ્ઞાય પણ્ડિતો.

૧૮૭.અપિ દિબ્બેસુ કામેસુ, રતિં સો નાધિગચ્છતિ;
તણ્હક્ખયરતો હોતિ, સમ્માસમ્બુદ્ધસાવકો.

૧૮૮.બહું વે સરણં યન્તિ, પબ્બતાનિ વનાનિ ચ;
આરામરુક્ખચેત્યાનિ, મનુસ્સા ભયતજ્જિતા.

૧૮૯.નેતં ખો સરણં ખેમં, નેતં સરણમુત્તમં;
નેતં સરણમાગમ્મ, સબ્બદુક્ખા પમુચ્ચતિ.

૧૯૦.યો ચ બુદ્ધઞ્ચ ધમ્મઞ્ચ, સઙ્ઘઞ્ચ સરણં ગતો;

ચત્તારિ અરિયસચ્ચાનિ, સમ્મપ્પઞ્ઞાય પસ્સતિ.

૧૯૧દુક્ખં દુક્ખસમુપ્પાદં, દુક્ખસ્સ ચ અતિક્કમં;
અરિયં ચટ્ઠઙ્ગિકં મગ્ગં, દુક્ખૂપસમગામિનં.

૧૯૨એતં ખો સરણં ખેમં, એતં સરણમુત્તમં;
એતં સરણમાગમ્મ, સબ્બદુક્ખા પમુચ્ચતિ.

૧૯૩દુલ્લભો પુરિસાજઞ્ઞો, ન સો સબ્બત્થ જાયતિ;
યત્થ સો જાયતિ ધીરો, તં કુલં સુખમેધતિ.

૧૯૪સુખો બુદ્ધાનમુપ્પાદો, સુખા સદ્ધમ્મદેસના;
સુખા સઙ્ઘસ્સ સામગ્ગી, સમગ્ગાનં તપો સુખો.

૧૯૫પૂજારહે પૂજયતો, બુદ્ધે યદિ વ સાવકે;
પપઞ્ચસમતિક્કન્તે, તિણ્ણસોકપરિદ્દવે.

૧૯૬તે તાદિસે પૂજયતો, નિબ્બુતે અકુતોભયે;
ન સક્કા પુઞ્ઞં સઙ્ખાતું, ઇમેત્તમપિ કેનચિ.

બુદ્ધવગ્ગો ચુદ્દસમો નિટ્ઠિતો.

૧૫. સુખવગ્ગો

૧૯૭.સુસુખં વત જીવામ, વેરિનેસુ અવેરિનો;
વેરિનેસુ મનુસ્સેસુ, વિહરામ અવેરિનો.

૧૯૮.સુસુખં વત જીવામ, આતુરેસુ અનાતુરા;
આતુરેસુ મનુસ્સેસુ, વિહરામ અનાતુરા.

૧૯૯.સુસુખં વત જીવામ, ઉસ્સુકેસુ અનુસ્સુકા;
ઉસ્સુકેસુ મનસ્સેસુ, વિહરામ અનુસ્સુકા.

૨૦૦.સુસુખં વત જીવામ, યેસં નો નત્થિ કિઞ્ચનં;
પીતિભક્ખા ભવિસ્સામ, દેવા આભસ્સરા યથા.

૨૦૧.જયં વેરં પસવતિ, દુક્ખં સેતિ પરાજિતો;
ઉપસન્તો સુખં સેતિ, હિત્વા જયપરાજયં.

૨૦૨.નત્થિ રાગસમો અગ્ગિ, નત્થિ દોસસમો કલિ;
નત્થિ ખન્ધસમા [ખન્ધાદિસા (સી॰ સ્યા॰ પી॰ રૂપસિદ્ધિયા સમેતિ)] દુક્ખા, નત્થિ સન્તિપરં સુખં.

૨૦૩.જિઘચ્છાપરમા રોગા, સઙ્ખારપરમા [સઙ્ખારા પરમા (બહૂસુ)] દુખા;
એતં ઞત્વા યથાભૂતં, નિબ્બાનં પરમં સુખં.

૨૦૪.આરોગ્યપરમા લાભા, સન્તુટ્ઠિપરમં ધનં;
વિસ્સાસપરમા ઞાતિ [વિસ્સાસપરમો ઞાતિ (ક॰ સી॰), વિસ્સાસપરમા ઞાતી (સી॰ અટ્ઠ॰), વિસ્સાસા પરમા ઞાતિ (ક॰)], નિબ્બાનં પરમં [નિબ્બાણપરમં (ક॰ સી॰)] સુખં.

૨૦૫.પવિવેકરસં પિત્વા [પીત્વા (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)], રસં ઉપસમસ્સ ચ;
નિદ્દરો હોતિ નિપ્પાપો, ધમ્મપીતિરસં પિવં.

૨૦૬.સાહુ દસ્સનમરિયાનં, સન્નિવાસો સદા સુખો;
અદસ્સનેન બાલાનં, નિચ્ચમેવ સુખી સિયા.

૨૦૭.બાલસઙ્ગતચારી [બાલસઙ્ગતિચારી (ક॰)] હિ, દીઘમદ્ધાન સોચતિ;
દુક્ખો બાલેહિ સંવાસો, અમિત્તેનેવ સબ્બદા;
ધીરો ચ સુખસંવાસો, ઞાતીનંવ સમાગમો.

૨૦૮.તસ્મા હિ –
ધીરઞ્ચ પઞ્ઞઞ્ચ બહુસ્સુતઞ્ચ, ધોરય્હસીલં વતવન્તમરિયં;

તં તાદિસં સપ્પુરિસં સુમેધં, ભજેથ નક્ખત્તપથંવ ચન્દિમા [તસ્મા હિ ધીરં પઞ્ઞઞ્ચ, બહુસ્સુતઞ્ચ ધોરય્હં; સીલં ધુતવતમરિયં, તં તાદિસં સપ્પુરિસં; સુમેધં ભજેથ નક્ખત્તપથંવ ચન્દિમા; (ક॰)].

સુખવગ્ગો પન્નરસમો નિટ્ઠિતો.

૧૬. પિયવગ્ગો

૨૦૯.અયોગે યુઞ્જમત્તાનં, યોગસ્મિઞ્ચ અયોજયં;
અત્થં હિત્વા પિયગ્ગાહી, પિહેતત્તાનુયોગિનં.

૨૧૦.મા પિયેહિ સમાગઞ્છિ, અપ્પિયેહિ કુદાચનં;
પિયાનં અદસ્સનં દુક્ખં, અપ્પિયાનઞ્ચ દસ્સનં.

૨૧૧.તસ્મા પિયં ન કયિરાથ, પિયાપાયો હિ પાપકો;
ગન્થા તેસં ન વિજ્જન્તિ, યેસં નત્થિ પિયાપ્પિયં.

૨૧૨.પિયતો જાયતી સોકો, પિયતો જાયતી [જાયતે (ક॰)] ભયં;
પિયતો વિપ્પમુત્તસ્સ, નત્થિ સોકો કુતો ભયં.

૨૧૩.પેમતો જાયતી સોકો, પેમતો જાયતી ભયં;
પેમતો વિપ્પમુત્તસ્સ, નત્થિ સોકો કુતો ભયં.

૨૧૪.રતિયા જાયતી સોકો, રતિયા જાયતી ભયં;
રતિયા વિપ્પમુત્તસ્સ, નત્થિ સોકો કુતો ભયં.

૨૧૫.કામતો જાયતી સોકો, કામતો જાયતી ભયં;
કામતો વિપ્પમુત્તસ્સ, નત્થિ સોકો કુતો ભયં.

૨૧૬.તણ્હાય જાયતી [જાયતે (ક॰)] સોકો, તણ્હાય જાયતી ભયં;
તણ્હાય વિપ્પમુત્તસ્સ, નત્થિ સોકો કુતો ભયં.

૨૧૭.સીલદસ્સનસમ્પન્નં , ધમ્મટ્ઠં સચ્ચવેદિનં;
અત્તનો કમ્મ કુબ્બાનં, તં જનો કુરુતે પિયં.

૨૧૮.છન્દજાતો અનક્ખાતે, મનસા ચ ફુટો સિયા;
કામેસુ ચ અપ્પટિબદ્ધચિત્તો [અપ્પટિબન્ધચિત્તો (ક॰)], ઉદ્ધંસોતોતિ વુચ્ચતિ.

૨૧૯.ચિરપ્પવાસિં પુરિસં, દૂરતો સોત્થિમાગતં;
ઞાતિમિત્તા સુહજ્જા ચ, અભિનન્દન્તિ આગતં.

૨૨૦.તથેવ કતપુઞ્ઞમ્પિ, અસ્મા લોકા પરં ગતં;
પુઞ્ઞાનિ પટિગણ્હન્તિ, પિયં ઞાતીવ આગતં.

પિયવગ્ગો સોળસમો નિટ્ઠિતો.

૧૭. કોધવગ્ગો

૨૨૧.કોધં જહે વિપ્પજહેય્ય માનં, સંયોજનં સબ્બમતિક્કમેય્ય;
તં નામરૂપસ્મિમસજ્જમાનં, અકિઞ્ચનં નાનુપતન્તિ દુક્ખા.

૨૨૨.યો વે ઉપ્પતિતં કોધં, રથં ભન્તંવ વારયે [ધારયે (સી॰ સ્યા॰ પી॰)];
તમહં સારથિં બ્રૂમિ, રસ્મિગ્ગાહો ઇતરો જનો.

૨૨૩.અક્કોધેન જિને કોધં, અસાધું સાધુના જિને;
જિને કદરિયં દાનેન, સચ્ચેનાલિકવાદિનં.

૨૨૪.સચ્ચં ભણે ન કુજ્ઝેય્ય, દજ્જા અપ્પમ્પિ [દજ્જા’પ્પસ્મિમ્પિ (સી॰ પી॰), દજ્જા અપ્પસ્મિ (સ્યા॰ ક॰)] યાચિતો;
એતેહિ તીહિ ઠાનેહિ, ગચ્છે દેવાન સન્તિકે.

૨૨૫.અહિંસકા યે મુનયો [અહિંસકાયા મુનયો (ક॰)], નિચ્ચં કાયેન સંવુતા;
તે યન્તિ અચ્ચુતં ઠાનં, યત્થ ગન્ત્વા ન સોચરે.

૨૨૬.સદા જાગરમાનાનં, અહોરત્તાનુસિક્ખિનં;
નિબ્બાનં અધિમુત્તાનં, અત્થં ગચ્છન્તિ આસવા.

૨૨૭.પોરાણમેતં અતુલ, નેતં અજ્જતનામિવ;
નિન્દન્તિ તુણ્હિમાસીનં, નિન્દન્તિ બહુભાણિનં;
મિતભાણિમ્પિ નિન્દન્તિ, નત્થિ લોકે અનિન્દિતો.

૨૨૮.ન ચાહુ ન ચ ભવિસ્સતિ, ન ચેતરહિ વિજ્જતિ;
એકન્તં નિન્દિતો પોસો, એકન્તં વા પસંસિતો.

૨૨૯.યં ચે વિઞ્ઞૂ પસંસન્તિ, અનુવિચ્ચ સુવે સુવે;
અચ્છિદ્દવુત્તિં [અચ્છિન્નવુત્તિં (ક॰)] મેધાવિં, પઞ્ઞાસીલસમાહિતં.

૨૩૦.નિક્ખં [નેક્ખં (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] જમ્બોનદસ્સેવ, કો તં નિન્દિતુમરહતિ;
દેવાપિ નં પસંસન્તિ, બ્રહ્મુનાપિ પસંસિતો.

૨૩૧.કાયપ્પકોપં રક્ખેય્ય, કાયેન સંવુતો સિયા;
કાયદુચ્ચરિતં હિત્વા, કાયેન સુચરિતં ચરે.

૨૩૨.વચીપકોપં રક્ખેય્ય, વાચાય સંવુતો સિયા;
વચીદુચ્ચરિતં હિત્વા, વાચાય સુચરિતં ચરે.

૨૩૩મનોપકોપં રક્ખેય્ય, મનસા સંવુતો સિયા;
મનોદુચ્ચરિતં હિત્વા, મનસા સુચરિતં ચરે.

૨૩૪કાયેન સંવુતા ધીરા, અથો વાચાય સંવુતા;
મનસા સંવુતા ધીરા, તે વે સુપરિસંવુતા.

કોધવગ્ગો સત્તરસમો નિટ્ઠિતો.

૧૮. મલવગ્ગો

૨૩૫.પણ્ડુપલાસોવ દાનિસિ, યમપુરિસાપિ ચ તે [તં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] ઉપટ્ઠિતા;
ઉય્યોગમુખે ચ તિટ્ઠસિ, પાથેય્યમ્પિ ચ તે ન વિજ્જતિ.

૨૩૬.

સો કરોહિ દીપમત્તનો, ખિપ્પં વાયમ પણ્ડિતો ભવ;
નિદ્ધન્તમલો અનઙ્ગણો, દિબ્બં અરિયભૂમિં ઉપેહિસિ [દિબ્બં અરિયભૂમિમેહિસિ (સી॰ સ્યા॰ પી॰), દિબ્બમરિયભૂમિં ઉપેહિસિ (?)].

૨૩૭ઉપનીતવયો ચ દાનિસિ, સમ્પયાતોસિ યમસ્સ સન્તિકે;
વાસો [વાસોપિ ચ (બહૂસુ)] તે નત્થિ અન્તરા, પાથેય્યમ્પિ ચ તે ન વિજ્જતિ.

૨૩૮.સો કરોહિ દીપમત્તનો, ખિપ્પં વાયમ પણ્ડિતો ભવ;
નિદ્ધન્તમલો અનઙ્ગણો, ન પુનં જાતિજરં [ન પુન જાતિજરં (સી॰ સ્યા॰), ન પુન જાતિજ્જરં (ક॰)] ઉપેહિસિ.

૨૩૯.અનુપુબ્બેન મેધાવી, થોકં થોકં ખણે ખણે;
કમ્મારો રજતસ્સેવ, નિદ્ધમે મલમત્તનો.

૨૪૦.અયસાવ મલં સમુટ્ઠિતં [સમુટ્ઠાય (ક॰)], તતુટ્ઠાય [તદુટ્ઠાય (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] તમેવ ખાદતિ;
એવં અતિધોનચારિનં, સાનિ કમ્માનિ [સકકમ્માનિ (સી॰ પી॰)] નયન્તિ દુગ્ગતિં.

૨૪૧.અસજ્ઝાયમલા મન્તા, અનુટ્ઠાનમલા ઘરા;
મલં વણ્ણસ્સ કોસજ્જં, પમાદો રક્ખતો મલં.

૨૪૨.મલિત્થિયા દુચ્ચરિતં, મચ્છેરં દદતો મલં;
મલા વે પાપકા ધમ્મા, અસ્મિં લોકે પરમ્હિ ચ.

૨૪૩.તતો મલા મલતરં, અવિજ્જા પરમં મલં;
એતં મલં પહન્ત્વાન, નિમ્મલા હોથ ભિક્ખવો.

૨૪૪.સુજીવં અહિરિકેન, કાકસૂરેન ધંસિના;
પક્ખન્દિના પગબ્ભેન, સંકિલિટ્ઠેન જીવિતં.

૨૪૫.હિરીમતા ચ દુજ્જીવં, નિચ્ચં સુચિગવેસિના;
અલીનેનાપ્પગબ્ભેન, સુદ્ધાજીવેન પસ્સતા.

૨૪૬.યો પાણમતિપાતેતિ, મુસાવાદઞ્ચ ભાસતિ;
   લોકે અદિન્નમાદિયતિ, પરદારઞ્ચ ગચ્છતિ.

૨૪૭.સુરામેરયપાનઞ્ચ, યો નરો અનુયુઞ્જતિ;
   ઇધેવમેસો લોકસ્મિં, મૂલં ખણતિ અત્તનો.

૨૪૮.એવં ભો પુરિસ જાનાહિ, પાપધમ્મા અસઞ્ઞતા;
   મા તં લોભો અધમ્મો ચ, ચિરં દુક્ખાય રન્ધયું.

૨૪૯.દદાતિ વે યથાસદ્ધં, યથાપસાદનં [યત્થ પસાદનં (કત્થચિ)] જનો;
   તત્થ યો મઙ્કુ ભવતિ [તત્થ ચે મંકુ યો હોતિ (સી॰), તત્થ યો મઙ્કુતો હોતિ (સ્યા॰)], પરેસં પાનભોજને;
   ન સો દિવા વા રત્તિં વા, સમાધિમધિગચ્છતિ.

૨૫૦.યસ્સ ચેતં સમુચ્છિન્નં, મૂલઘચ્ચં [મૂલઘચ્છં (ક॰)] સમૂહતં;
   સ વે દિવા વા રત્તિં વા, સમાધિમધિગચ્છતિ.

૨૫૧.નત્થિ રાગસમો અગ્ગિ, નત્થિ દોસસમો ગહો;
   નત્થિ મોહસમં જાલં, નત્થિ તણ્હાસમા નદી.

૨૫૨.સુદસ્સં વજ્જમઞ્ઞેસં, અત્તનો પન દુદ્દસં;
   પરેસં હિ સો વજ્જાનિ, ઓપુનાતિ [ઓફુનાતિ (ક॰)] યથા ભુસં;
   અત્તનો પન છાદેતિ, કલિંવ કિતવા સઠો.

૨૫૩.પરવજ્જાનુપસ્સિસ્સ , નિચ્ચં ઉજ્ઝાનસઞ્ઞિનો;
   આસવા તસ્સ વડ્ઢન્તિ, આરા સો આસવક્ખયા.

૨૫૪.આકાસેવ પદં નત્થિ, સમણો નત્થિ બાહિરે;
   પપઞ્ચાભિરતા પજા, નિપ્પપઞ્ચા તથાગતા.

૨૫૫.આકાસેવ પદં નત્થિ, સમણો નત્થિ બાહિરે;
   સઙ્ખારા સસ્સતા નત્થિ, નત્થિ બુદ્ધાનમિઞ્જિતં.

મલવગ્ગો અટ્ઠારસમો નિટ્ઠિતો.

૧૯. ધમ્મટ્ઠવગ્ગો

૨૫૬.ન તેન હોતિ ધમ્મટ્ઠો, યેનત્થં સાહસા [સહસા (સી॰ સ્યા॰ ક॰)] નયે;
યો ચ અત્થં અનત્થઞ્ચ, ઉભો નિચ્છેય્ય પણ્ડિતો.

૨૫૭.અસાહસેન ધમ્મેન, સમેન નયતી પરે;
ધમ્મસ્સ ગુત્તો મેધાવી, ''ધમ્મટ્ઠો''તિ પવુચ્ચતિ.

૨૫૮.ન તેન પણ્ડિતો હોતિ, યાવતા બહુ ભાસતિ;
ખેમી અવેરી અભયો, ''પણ્ડિતો''તિ પવુચ્ચતિ.

૨૫૯.ન તાવતા ધમ્મધરો, યાવતા બહુ ભાસતિ;
યો ચ અપ્પમ્પિ સુત્વાન, ધમ્મં કાયેન પસ્સતિ;
સ વે ધમ્મધરો હોતિ, યો ધમ્મં નપ્પમજ્જતિ.

૨૬૦.ન તેન થેરો સો હોતિ [થેરો હોતિ (સી॰ સ્યા॰)], યેનસ્સ પલિતં સિરો;
પરિપક્કો વયો તસ્સ, ''મોઘજિણ્ણો''તિ વુચ્ચતિ.

૨૬૧.યમ્હિ સચ્ચઞ્ચ ધમ્મો ચ, અહિંસા સંયમો દમો;
સ વે વન્તમલો ધીરો, ''થેરો'' ઇતિ [સો થેરોતિ (સ્યા॰ ક॰)] પવુચ્ચતિ.

૨૬૨.ન વાક્કરણમત્તેન, વણ્ણપોક્ખરતાય વા;
સાધુરૂપો નરો હોતિ, ઇસ્સુકી મચ્છરી સઠો.

૨૬૩.યસ્સ ચેતં સમુચ્છિન્નં, મૂલઘચ્ચં સમૂહતં;
સ વન્તદોસો મેધાવી, ''સાધુરૂપો''તિ વુચ્ચતિ.

૨૬૪.ન મુણ્ડકેન સમણો, અબ્બતો અલિકં ભણં;
ઇચ્છાલોભસમાપન્નો, સમણો કિં ભવિસ્સતિ.

૨૬૫.યો ચ સમેતિ પાપાનિ, અણું થૂલાનિ સબ્બસો;
સમિતત્તા હિ પાપાનં, ''સમણો''તિ પવુચ્ચતિ.

૨૬૬.ન તેન ભિક્ખુ સો હોતિ, યાવતા ભિક્ખતે પરે;
વિસ્સં ધમ્મં સમાદાય, ભિક્ખુ હોતિ ન તાવતા.

૨૬૭.યોધ પુઞ્ઞઞ્ચ પાપઞ્ચ, બાહેત્વા બ્રહ્મચરિયવા [બ્રહ્મચરિયં (ક॰)];
સઙ્ખાય લોકે ચરતિ, સ વે ''ભિક્ખૂ''તિ વુચ્ચતિ.

૨૬૮.ન મોનેન મુની હોતિ, મૂળ્હરૂપો અવિદ્દસુ;
યો ચ તુલંવ પગ્ગય્હ, વરમાદાય પણ્ડિતો.

૨૬૯.પાપાનિ પરિવજ્જેતિ, સ મુની તેન સો મુનિ;
યો મુનાતિ ઉભો લોકે, ‘‘મુનિ’’ તેન પવુચ્ચતિ.

૨૭૦.ન તેન અરિયો હોતિ, યેન પાણાનિ હિંસતિ;
અહિંસા સબ્બપાણાનં, ‘‘અરિયો’’તિ પવુચ્ચતિ.

૨૭૧.ન સીલબ્બતમત્તેન, બાહુસચ્ચેન વા પન;
અથ વા સમાધિલાભેન, વિવિત્તસયનેન વા.

૨૭૨.ફુસામિ નેક્ખમ્મસુખં, અપુથુજ્જનસેવિતં;
ભિક્ખુ વિસ્સાસમાપાદિ, અપ્પત્તો આસવક્ખયં.

ધમ્મટ્ઠવગ્ગો એકૂનવીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૦. મગ્ગવગ્ગો

૨૭૩.મગ્ગાનટ્ઠઙ્ગિકો સેટ્ઠો, સચ્ચાનં ચતુરો પદા;
વિરાગો સેટ્ઠો ધમ્માનં, દ્વિપદાનઞ્ચ ચક્ખુમા.

૨૭૪.એસેવ [એસોવ (સી॰ પી॰)] મગ્ગો નત્થઞ્ઞો, દસ્સનસ્સ વિસુદ્ધિયા;
એતઞ્હિ તુમ્હે પટિપજ્જથ, મારસ્સેતં પમોહનં.

૨૭૫.એતઞ્હિ તુમ્હે પટિપન્ના, દુક્ખસ્સન્તં કરિસ્સથ;
અક્ખાતો વો [અક્ખાતો વે (સી॰ પી॰)] મયા મગ્ગો, અઞ્ઞાય સલ્લકન્તનં [સલ્લસન્થનં (સી॰ પી॰), સલ્લસત્થનં (સ્યા॰)].

૨૭૬.તુમ્હેહિ કિચ્ચમાતપ્પં, અક્ખાતારો તથાગતા;
પટિપન્ના પમોક્ખન્તિ, ઝાયિનો મારબન્ધના.

૨૭૭.‘‘સબ્બે સઙ્ખારા અનિચ્ચા’’તિ, યદા પઞ્ઞાય પસ્સતિ;
અથ નિબ્બિન્દતિ દુક્ખે, એસ મગ્ગો વિસુદ્ધિયા.

૨૭૮.‘‘સબ્બે સઙ્ખારા દુક્ખા’’તિ, યદા પઞ્ઞાય પસ્સતિ;
અથ નિબ્બિન્દતિ દુક્ખે, એસ મગ્ગો વિસુદ્ધિયા.

૨૭૯.‘‘સબ્બે ધમ્મા અનત્તા’’તિ, યદા પઞ્ઞાય પસ્સતિ;
અથ નિબ્બિન્દતિ દુક્ખે, એસ મગ્ગો વિસુદ્ધિયા.

૨૮૦.ઉટ્ઠાનકાલમ્હિ અનુટ્ઠહાનો, યુવા બલી આલસિયં ઉપેતો;
સંસન્નસઙ્કપ્પમનો [અસમ્પન્નસઙ્કપ્પમનો (ક॰)] કુસીતો, પઞ્ઞાય મગ્ગં અલસો ન વિન્દતિ.

૨૮૧.વાચાનુરક્ખી મનસા સુસંવુતો, કાયેન ચ નાકુસલં કયિરા [અકુસલં ન કયિરા (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)];
એતે તયો કમ્મપથે વિસોધયે, આરાધયે મગ્ગમિસિપ્પવેદિતં.

૨૮૨.યોગા વે જાયતી [જાયતે (કત્થચિ)] ભૂરિ, અયોગા ભૂરિસઙ્ખયો;
એતં દ્વેધાપથં ઞત્વા, ભવાય વિભવાય ચ;
તથાત્તાનં નિવેસેય્ય, યથા ભૂરિ પવડ્ઢતિ.

૨૮૩.વનં છિન્દથ મા રુક્ખં, વનતો જાયતે ભયં;
છેત્વા વનઞ્ચ વનથઞ્ચ, નિબ્બના હોથ ભિક્ખવો.

૨૮૪.યાવ હિ વનથો ન છિજ્જતિ, અણુમત્તોપિ નરસ્સ નારિસુ;
પટિબદ્ધમનોવ [પટિબન્ધમનોવ (ક॰)] તાવ સો, વચ્છો ખીરપકોવ [ખીરપાનોવ (પી॰)] માતરિ.

૨૮૫ઉચ્છિન્દ સિનેહમત્તનો કુમુદં સારદિકંવ [પાણિના];
સન્તિમગ્ગમેવ બ્રૂહય, નિબ્બાનં સુગતેન દેસિતં.

૨૮૬ઇધ વસ્સં વસિસ્સામિ, ઇધ હેમન્તગિમ્હિસુ;
ઇતિ બાલો વિચિન્તેતિ, અન્તરાયં ન બુજ્ઝતિ.

૨૮૭તં પુત્તપસુસમ્મત્તં, બ્યાસત્તમનસં નરં;
સુત્તં ગામં મહોઘોવ, મચ્ચુ આદાય ગચ્છતિ.

૨૮૮ન સન્તિ પુત્તા તાણાય, ન પિતા નાપિ બન્ધવા;
અન્તકેનાધિપન્નસ્સ, નત્થિ ઞાતીસુ તાણતા.

૨૮૯એતમત્થવસં ઞત્વા, પણ્ડિતો સીલસંવુતો;
નિબ્બાનગમનં મગ્ગં, ખિપ્પમેવ વિસોધયે.

મગ્ગવગ્ગો વીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૧. પકિણ્ણકવગ્ગો

૨૯૦મત્તાસુખપરિચ્ચાગા , પસ્સે ચે વિપુલં સુખં;
ચજે મત્તાસુખં ધીરો, સમ્પસ્સં વિપુલં સુખં.

૨૯૧પરદુક્ખૂપધાનેન, અત્તનો [યો અત્તનો (સ્યા॰ પી॰ ક॰)] સુખમિચ્છતિ;
વેરસંસગ્ગસંસટ્ઠો, વેરા સો ન પરિમુચ્ચતિ.

૨૯૨યઞ્હિ કિચ્ચં અપવિદ્ધં [તદપવિદ્ધં (સી॰ સ્યા॰)], અકિચ્ચં પન કયિરતિ;
ઉન્નળાનં પમત્તાનં, તેસં વડ્ઢન્તિ આસવા.

૨૯૩યેસઞ્ચ સુસમારદ્ધા, નિચ્ચં કાયગતા સતિ;
અકિચ્ચં તે ન સેવન્તિ, કિચ્ચે સાતચ્ચકારિનો;
સતાનં સમ્પજાનાનં, અત્થં ગચ્છન્તિ આસવા.

૨૯૪માતરં પિતરં હન્ત્વા, રાજાનો દ્વે ચ ખત્તિયે;
રટ્ઠં સાનુચરં હન્ત્વા, અનીઘો યાતિ બ્રાહ્મણો.

૨૯૫માતરં પિતરં હન્ત્વા, રાજાનો દ્વે ચ સોત્થિયે;
વેયગ્ઘપઞ્ચમં હન્ત્વા, અનીઘો યાતિ બ્રાહ્મણો.

૨૯૬સુપ્પબુદ્ધં પબુજ્ઝન્તિ, સદા ગોતમસાવકા;
યેસં દિવા ચ રત્તો ચ, નિચ્ચં બુદ્ધગતા સતિ.

૨૯૭સુપ્પબુદ્ધં પબુજ્ઝન્તિ, સદા ગોતમસાવકા;
યેસં દિવા ચ રત્તો ચ, નિચ્ચં ધમ્મગતા સતિ.

૨૯૮સુપ્પબુદ્ધં પબુજ્ઝન્તિ, સદા ગોતમસાવકા;
યેસં દિવા ચ રત્તો ચ, નિચ્ચં સઙ્ઘગતા સતિ.

૨૯૯સુપ્પબુદ્ધં પબુજ્ઝન્તિ, સદા ગોતમસાવકા;
યેસં દિવા ચ રત્તો ચ, નિચ્ચં કાયગતા સતિ.

૩૦૦સુપ્પબુદ્ધં પબુજ્ઝન્તિ, સદા ગોતમસાવકા;
યેસં દિવા ચ રત્તો ચ, અહિંસાય રતો મનો.

૩૦૧સુપ્પબુદ્ધં પબુજ્ઝન્તિ, સદા ગોતમસાવકા;
યેસં દિવા ચ રત્તો ચ, ભાવનાય રતો મનો.

૩૦૨દુપ્પબ્બજ્જં દુરભિરમં, દુરાવાસા ઘરા દુખા;
દુક્ખોસમાનસંવાસો, દુક્ખાનુપતિતદ્ધગૂ;
તસ્મા ન ચદ્ધગૂ સિયા, ન ચ [તસ્મા ન ચદ્ધગૂ ન ચ (ક॰)] દુક્ખાનુપતિતો સિયા [દુક્ખાનુપાતિતો (?)].

૩૦૩સદ્ધો સીલેન સમ્પન્નો, યસોભોગસમપ્પિતો;
યં યં પદેસં ભજતિ, તત્થ તત્થેવ પૂજિતો.

૩૦૪દૂરે સન્તો પકાસેન્તિ, હિમવન્તોવ પબ્બતો;
અસન્તેત્થ ન દિસ્સન્તિ, રત્તિં ખિત્તા યથા સરા.

૩૦૫એકાસનં એકસેય્યં, એકો ચરમતન્દિતો;
એકો દમયમત્તાનં, વનન્તે રમિતો સિયા.

પકિણ્ણકવગ્ગો એકવીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૨. નિરયવગ્ગો

૩૦૬.અભૂતવાદી નિરયં ઉપેતિ, યો વાપિ [યો ચાપિ (સી॰ પી॰ ક॰)] કત્વા ન કરોમિ ચાહ [ન કરોમીતિ ચાહ (સ્યા॰)];
ઉભોપિ તે પેચ્ચ સમા ભવન્તિ, નિહીનકમ્મા મનુજા પરત્થ.

૩૦૭.કાસાવકણ્ઠા બહવો, પાપધમ્મા અસઞ્ઞતા;
પાપા પાપેહિ કમ્મેહિ, નિરયં તે ઉપપજ્જરે.

૩૦૮.સેય્યો અયોગુળો ભુત્તો, તત્તો અગ્ગિસિખૂપમો;
યઞ્ચે ભુઞ્જેય્ય દુસ્સીલો, રટ્ઠપિણ્ડમસઞ્ઞતો.

૩૦૯.ચત્તારિ ઠાનાનિ નરો પમત્તો, આપજ્જતિ પરદારૂપસેવી;
અપુઞ્ઞલાભં ન નિકામસેય્યં, નિન્દં તતીયં નિરયં ચતુત્થં.

૩૧૦.અપુઞ્ઞલાભો ચ ગતી ચ પાપિકા, ભીતસ્સ ભીતાય રતી ચ થોકિકા;
રાજા ચ દણ્ડં ગરુકં પણેતિ, તસ્મા નરો પરદારં ન સેવે.

૩૧૧.કુસો યથા દુગ્ગહિતો, હત્થમેવાનુકન્તતિ;
સામઞ્ઞં દુપ્પરામટ્ઠં, નિરયાયુપકડ્ઢતિ.

૩૧૨.યં કિઞ્ચિ સિથિલં કમ્મં, સંકિલિટ્ઠઞ્ચ યં વતં;
સઙ્કસ્સરં બ્રહ્મચરિયં, ન તં હોતિ મહપ્ફલં.

૩૧૩.કયિરા ચે કયિરાથેનં [કયિરા નં (ક॰)], દળ્હમેનં પરક્કમે;
સિથિલો હિ પરિબ્બાજો, ભિય્યો આકિરતે રજં.

૩૧૪.અકતં દુક્કટં સેય્યો, પચ્છા તપ્પતિ દુક્કટં;
કતઞ્ચ સુકતં સેય્યો, યં કત્વા નાનુતપ્પતિ.

૩૧૫.નગરં યથા પચ્ચન્તં, ગુત્તં સન્તરબાહિરં;
એવં ગોપેથ અત્તાનં, ખણો વો [ખણો વે (સી॰ પી॰ ક॰)] મા ઉપચ્ચગા;
ખણાતીતા હિ સોચન્તિ, નિરયમ્હિ સમપ્પિતા.

૩૧૬.અલજ્જિતાયે લજ્જન્તિ, લજ્જિતાયે ન લજ્જરે;
મિચ્છાદિટ્ઠિસમાદાના, સત્તા ગચ્છન્તિ દુગ્ગતિં.

૩૧૭.અભયે ભયદસ્સિનો, ભયે ચાભયદસ્સિનો;
મિચ્છાદિટ્ઠિસમાદાના, સત્તા ગચ્છન્તિ દુગ્ગતિં.

૩૧૮.અવજ્જે વજ્જમતિનો, વજ્જે ચાવજ્જદસ્સિનો;
મિચ્છાદિટ્ઠિસમાદાના, સત્તા ગચ્છન્તિ દુગ્ગતિં.

૩૧૯.વજ્જઞ્ચ વજ્જતો ઞત્વા, અવજ્જઞ્ચ અવજ્જતો;
સમ્માદિટ્ઠિસમાદાના, સત્તા ગચ્છન્તિ સુગ્ગતિં.

નિરયવગ્ગો દ્વાવીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૩. નાગવગ્ગો

૩૨૦.અહં નાગોવ સઙ્ગામે, ચાપતો પતિતં સરં;
અતિવાક્યં તિતિક્ખિસ્સં, દુસ્સીલો હિ બહુજ્જનો.

૩૨૧.દન્તં નયન્તિ સમિતિં, દન્તં રાજાભિરૂહતિ;
દન્તો સેટ્ઠો મનુસ્સેસુ, યોતિવાક્યં તિતિક્ખતિ.

૩૨૨.વરમસ્સતરા દન્તા, આજાનીયા ચ [આજાનીયાવ (સ્યા॰)] સિન્ધવા;
કુઞ્જરા ચ [કુઞ્જરાવ (સ્યા॰)] મહાનાગા, અત્તદન્તો તતો વરં.

૩૨૩.ન હિ એતેહિ યાનેહિ, ગચ્છેય્ય અગતં દિસં;
યથાત્તના સુદન્તેન, દન્તો દન્તેન ગચ્છતિ.

૩૨૪.ધનપાલો [ધનપાલકો (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] નામ કુઞ્જરો, કટુકભેદનો [કટુકપ્પભેદનો (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] દુન્નિવારયો;
બદ્ધો કબળં ન ભુઞ્જતિ, સુમરતિ [સુસરતિ (ક॰)] નાગવનસ્સ કુઞ્જરો.

૩૨૫.મિદ્ધી યદા હોતિ મહગ્ઘસો ચ, નિદ્દાયિતા સમ્પરિવત્તસાયી;
મહાવરાહોવ નિવાપપુટ્ઠો, પુનપ્પુનં ગબ્ભમુપેતિ મન્દો.

૩૨૬.ઇદં પુરે ચિત્તમચારિ ચારિકં, યેનિચ્છકં યત્થકામં યથાસુખં;
તદજ્જહં નિગ્ગહેસ્સામિ યોનિસો, હત્થિપ્પભિન્નં વિય અઙ્કુસગ્ગહો.

૩૨૭.અપ્પમાદરતા હોથ, સચિત્તમનુરક્ખથ;
દુગ્ગા ઉદ્ધરથત્તાનં, પઙ્કે સન્નોવ [સત્તોવ (સી॰ પી॰)] કુઞ્જરો.

૩૨૮.સચે લભેથ નિપકં સહાયં, સદ્ધિં ચરં સાધુવિહારિધીરં;
અભિભુય્ય સબ્બાનિ પરિસ્સયાનિ, ચરેય્ય તેનત્તમનો સતીમા.

૩૨૯.નો ચે લભેથ નિપકં સહાયં, સદ્ધિં ચરં સાધુવિહારિધીરં;
રાજાવ રટ્ઠં વિજિતં પહાય, એકો ચરે માતઙ્ગરઞ્ઞેવ નાગો.

૩૩૦.એકસ્સ ચરિતં સેય્યો, નત્થિ બાલે સહાયતા;
એકો ચરે ન ચ પાપાનિ કયિરા, અપ્પોસ્સુક્કો માતઙ્ગરઞ્ઞેવ નાગો.

૩૩૧.અત્થમ્હિ જાતમ્હિ સુખા સહાયા, તુટ્ઠી સુખા યા ઇતરીતરેન;
પુઞ્ઞં સુખં જીવિતસઙ્ખયમ્હિ, સબ્બસ્સ દુક્ખસ્સ સુખં પહાનં.

૩૩૨સુખા મત્તેય્યતા લોકે, અથો પેત્તેય્યતા સુખા;
સુખા સામઞ્ઞતા લોકે, અથો બ્રહ્મઞ્ઞતા સુખા.

૩૩૩સુખં યાવ જરા સીલં, સુખા સદ્ધા પતિટ્ઠિતા;
સુખો પઞ્ઞાય પટિલાભો, પાપાનં અકરણં સુખં.

નાગવગ્ગો તેવીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૪. તણ્હાવગ્ગો

૩૩૪.મનુજસ્સ પમત્તચારિનો, તણ્હા વડ્ઢતિ માલુવા વિય;
સો પ્લવતી [પ્લવતિ (સી॰ પી॰), પલવેતી (ક॰), ઉપ્લવતિ (?)] હુરા હુરં, ફલમિચ્છંવ વનસ્મિ વાનરો.

૩૩૫.યં એસા સહતે જમ્મી, તણ્હા લોકે વિસત્તિકા;
સોકા તસ્સ પવડ્ઢન્તિ, અભિવટ્ઠંવ [અભિવડ્ઢંવ (સ્યા॰), અભિવટ્ટંવ (પી॰), અભિવુડ્ઢંવ (ક॰)] બીરણં.

૩૩૬.યો ચેતં સહતે જમ્મિં, તણ્હં લોકે દુરચ્ચયં;
સોકા તમ્હા પપતન્તિ, ઉદબિન્દુવ પોક્ખરા.

૩૩૭.તં વો વદામિ ભદ્દં વો, યાવન્તેત્થ સમાગતા;
તણ્હાય મૂલં ખણથ, ઉસીરત્થોવ બીરણં;
મા વો નળંવ સોતોવ, મારો ભઞ્જિ પુનપ્પુનં.

૩૩૮.યથાપિ મૂલે અનુપદ્દવે દળ્હે, છિન્નોપિ રુક્ખો પુનરેવ રૂહતિ;
એવમ્પિ તણ્હાનુસયે અનૂહતે, નિબ્બત્તતી દુક્ખમિદં પુનપ્પુનં.

૩૩૯.યસ્સ છત્તિંસતિ સોતા, મનાપસવના ભુસા;
માહા [વાહા (સી॰ સ્યા॰ પી॰)] વહન્તિ દુદ્દિટ્ઠિં, સઙ્કપ્પા રાગનિસ્સિતા.

૩૪૦.સવન્તિ સબ્બધિ સોતા, લતા ઉપ્પજ્જ [ઉબ્ભિજ્જ (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] તિટ્ઠતિ;
તઞ્ચ દિસ્વા લતં જાતં, મૂલં પઞ્ઞાય છિન્દથ.

૩૪૧.સરિતાનિ સિનેહિતાનિ ચ, સોમનસ્સાનિ ભવન્તિ જન્તુનો;
તે સાતસિતા સુખેસિનો, તે વે જાતિજરૂપગા નરા.

૩૪૨.તસિણાય પુરક્ખતા પજા, પરિસપ્પન્તિ સસોવ બન્ધિતો [બાધિતો (બહૂસુ)];
સંયોજનસઙ્ગસત્તકા, દુક્ખમુપેન્તિ પુનપ્પુનં ચિરાય.

૩૪૩.તસિણાય પુરક્ખતા પજા, પરિસપ્પન્તિ સસોવ બન્ધિતો;
તસ્મા તસિણં વિનોદયે, આકઙ્ખન્ત [ભિક્ખૂ આકઙ્ખી (સી॰), ભિક્ખુ આકઙ્ખં (સ્યા॰)] વિરાગમત્તનો.

૩૪૪.યો નિબ્બનથો વનાધિમુત્તો, વનમુત્તો વનમેવ ધાવતિ;
તં પુગ્ગલમેથ પસ્સથ, મુત્તો બન્ધનમેવ ધાવતિ.

૩૪૫.ન તં દળ્હં બન્ધનમાહુ ધીરા, યદાયસં દારુજપબ્બજઞ્ચ [દારૂજં બબ્બજઞ્ચ (સી॰ પી॰)];
સારત્તરત્તા મણિકુણ્ડલેસુ, પુત્તેસુ દારેસુ ચ યા અપેક્ખા.

૩૪૬એતં દળ્હં બન્ધનમાહુ ધીરા, ઓહારિનં સિથિલં દુપ્પમુઞ્ચં;
 એતમ્પિ છેત્વાન પરિબ્બજન્તિ, અનપેક્ખિનો કામસુખં પહાય.

૩૪૭યે રાગરત્તાનુપતન્તિ સોતં, સયંકતં મક્કટકોવ જાલં;
 એતમ્પિ છેત્વાન વજન્તિ ધીરા, અનપેક્ખિનો સબ્બદુક્ખં પહાય.

૩૪૮મુઞ્ચ પુરે મુઞ્ચ પચ્છતો, મજ્ઝે મુઞ્ચ ભવસ્સ પારગૂ;
 સબ્બત્થ વિમુત્તમાનસો, ન પુનં જાતિજરં ઉપેહિસિ.

૩૪૯વિતક્કમથિતસ્સ જન્તુનો, તિબ્બરાગસ્સ સુભાનુપસ્સિનો;
 ભિય્યો તણ્હા પવડ્ઢતિ, એસ ખો દળ્હં [એસ ગાળ્હં (ક॰)] કરોતિ બન્ધનં.

૩૫૦વિતક્કૂપસમે ચ [વિતક્કૂપસમેવ (ક॰)] યો રતો, અસુભં ભાવયતે સદા સતો;
 એસ [એસો (?)] ખો બ્યન્તિ કાહિતિ, એસ [એસો (?)] છેચ્છતિ મારબન્ધનં.

૩૫૧નિટ્ઠઙ્ગતો અસન્તાસી, વીતતણ્હો અનઙ્ગણો;
 અચ્છિન્દિ ભવસલ્લાનિ, અન્તિમોયં સમુસ્સયો.

૩૫૨વીતતણ્હો અનાદાનો, નિરુત્તિપદકોવિદો;
 અક્ખરાનં સન્નિપાતં, જઞ્ઞા પુબ્બાપરાનિ ચ;
 સ વે “અન્તિમસારીરો, મહાપઞ્ઞો મહાપુરિસો”તિ વુચ્ચતિ.

૩૫૩સબ્બાભિભૂ સબ્બવિદૂહમસ્મિ, સબ્બેસુ ધમ્મેસુ અનૂપલિત્તો;
 સબ્બઞ્જહો તણ્હક્ખયે વિમુત્તો, સયં અભિઞ્ઞાય કમુદ્દિસેય્યં.

૩૫૪સબ્બદાનં ધમ્મદાનં જિનાતિ, સબ્બરસં ધમ્મરસો જિનાતિ;
 સબ્બરતિં ધમ્મરતિ જિનાતિ, તણ્હક્ખયો સબ્બદુક્ખં જિનાતિ.

૩૫૫હનન્તિ ભોગા દુમ્મેધં, નો ચ પારગવેસિનો;
 ભોગતણ્હાય દુમ્મેધો, હન્તિ અઞ્ઞેવ અત્તનં.

૩૫૬તિણદોસાનિ ખેત્તાનિ, રાગદોસા અયં પજા;
 તસ્મા હિ વીતરાગેસુ, દિન્નં હોતિ મહપ્ફલં.

૩૫૭તિણદોસાનિ ખેત્તાનિ, દોસદોસા અયં પજા;
 તસ્મા હિ વીતદોસેસુ, દિન્નં હોતિ મહપ્ફલં.

૩૫૮તિણદોસાનિ ખેત્તાનિ, મોહદોસા અયં પજા;
 તસ્મા હિ વીતમોહેસુ, દિન્નં હોતિ મહપ્ફલં.

૩૫૯.(તિણદોસાનિ ખેત્તાનિ, ઇચ્છાદોસા અયં પજા;
તસ્મા હિ વિગતિચ્છેસુ, દિન્નં હોતિ મહપ્ફલં.) [( ) વિદેસપોત્થકેસુ નત્થિ, અટ્ઠકથાયમ્પિ ન દિસ્સતિ]

તિણદોસાનિ ખેત્તાનિ, તણ્હાદોસા અયં પજા;
તસ્મા હિ વીતતણ્હેસુ, દિન્નં હોતિ મહપ્ફલં.

તણ્હાવગ્ગો ચતુવીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૫. ભિક્ખુવગ્ગો

૩૬૦.ચક્ખુના સંવરો સાધુ, સાધુ સોતેન સંવરો;
ઘાનેન સંવરો સાધુ, સાધુ જિવ્હાય સંવરો.

૩૬૧.કાયેન સંવરો સાધુ, સાધુ વાચાય સંવરો;
મનસા સંવરો સાધુ, સાધુ સબ્બત્થ સંવરો;
સબ્બત્થ સંવુતો ભિક્ખુ, સબ્બદુક્ખા પમુચ્ચતિ.

૩૬૨.હત્થસંયતો પાદસંયતો, વાચાસંયતો સંયતુત્તમો;
અજ્ઝત્તરતો સમાહિતો, એકો સન્તુસિતો તમાહુ ભિક્ખું.

૩૬૩.યો મુખસંયતો ભિક્ખુ, મન્તભાણી અનુદ્ધતો;
અત્થં ધમ્મઞ્ચ દીપેતિ, મધુરં તસ્સ ભાસિતં.

૩૬૪.ધમ્મારામો ધમ્મરતો, ધમ્મં અનુવિચિન્તયં;
ધમ્મં અનુસ્સરં ભિક્ખુ, સદ્ધમ્મા ન પરિહાયતિ.

૩૬૫.સલાભં નાતિમઞ્ઞેય્ય, નાઞ્ઞેસં પિહયં ચરે;
અઞ્ઞેસં પિહયં ભિક્ખુ, સમાધિં નાધિગચ્છતિ.

૩૬૬.અપ્પલાભોપિ ચે ભિક્ખુ, સલાભં નાતિમઞ્ઞતિ;
તં વે દેવા પસંસન્તિ, સુદ્ધાજીવિં અતન્દિતં.

૩૬૭.સબ્બસો નામરૂપસ્મિં, યસ્સ નત્થિ મમાયિતં;
અસતા ચ ન સોચતિ, સ વે ‘‘ભિક્ખૂ’’તિ વુચ્ચતિ.

૩૬૮.મેત્તાવિહારી યો ભિક્ખુ, પસન્નો બુદ્ધસાસને;
અધિગચ્છે પદં સન્તં, સઙ્ખારૂપસમં સુખં.

૩૬૯.સિઞ્ચ ભિક્ખુ ઇમં નાવં, સિત્તા તે લહુમેસ્સતિ;
છેત્વા રાગઞ્ચ દોસઞ્ચ, તતો નિબ્બાનમેહિસિ.

૩૭૦.પઞ્ચ છિન્દે પઞ્ચ જહે, પઞ્ચ ચુત્તરિ ભાવયે;
પઞ્ચ સઙ્ગાતિગો ભિક્ખુ, ‘‘ઓઘતિણ્ણો’’તિ વુચ્ચતિ.

૩૭૧.ઝાય ભિક્ખુ [ઝાય તુવં ભિક્ખુ (?)] મા પમાદો [મા ચ પમાદો (સી॰ સ્યા॰ પી॰)], મા તે કામગુણે રમેસ્સુ [ભમસ્સુ (સી॰ પી॰), ભવસ્સુ (સ્યા॰), રમસ્સુ (ક॰)] ચિત્તં;
મા લોહગુળં ગિલી પમત્તો, મા કન્દિ ‘‘દુક્ખમિદ’’ન્તિ ડય્હમાનો.

૩૭૨.નત્થિ ઝાનં અપઞ્ઞસ્સ, પઞ્ઞા નત્થિ અઝાયતો [અજ્ઝાયિનો (ક॰)];
યમ્હિ ઝાનઞ્ચ પઞ્ઞા ચ, સ વે નિબ્બાનસન્તિકે.

૩૭૩.સુઞ્ઞાગારં પવિટ્ઠસ્સ, સન્તચિત્તસ્સ ભિક્ખુનો;
અમાનુસી રતિ હોતિ, સમ્મા ધમ્મં વિપસ્સતો.

૩૭૪.યતો યતો સમ્મસતિ, ખન્ધાનં ઉદયબ્બયં;
લભતી [લભતિ (પી॰), લભતે (ક॰)] પીતિપામોજ્જં, અમતં તં વિજાનતં.

૩૭૫.તત્રાયમાદિ ભવતિ, ઇધ પઞ્ઞસ્સ ભિક્ખુનો;
ઇન્દ્રિયગુત્તિ સન્તુટ્ઠિ, પાતિમોક્ખે ચ સંવરો.

૩૭૬.મિત્તે ભજસ્સુ કલ્યાણે, સુદ્ધાજીવે અતન્દિતે;
પટિસન્થારવુત્યસ્સ [પટિસન્ધારવુત્યસ્સ (ક॰)], આચારકુસલો સિયા;
તતો પામોજ્જબહુલો, દુક્ખસ્સન્તં કરિસ્સતિ.

૩૭૭.વસ્સિકા વિય પુપ્ફાનિ, મદ્દવાનિ [મજ્જવાનિ (ક॰ ટીકા) પચ્ચવાનિ (ક॰ અટ્ઠ॰)] પમુઞ્ચતિ;
એવં રાગઞ્ચ દોસઞ્ચ, વિપ્પમુઞ્ચેથ ભિક્ખવો.

૩૭૮.સન્તકાયો સન્તવાચો, સન્તવા સુસમાહિતો [સન્તમનો સુસમાહિતો (સ્યા॰ પી॰), સન્તમનો સમાહિતો (ક॰)];
વન્તલોકામિસો ભિક્ખુ, ‘‘ઉપસન્તો’’તિ વુચ્ચતિ.

૩૭૯.અત્તના ચોદયત્તાનં, પટિમંસેથ અત્તના [પટિમાસે અત્તમત્તના (સી॰ પી॰), પટિમંસે તમત્તના (સ્યા॰)];
સો અત્તગુત્તો સતિમા, સુખં ભિક્ખુ વિહાહિસિ.

૩૮૦.અત્તા હિ અત્તનો નાથો, (કો હિ નાથો પરો સિયા) [( ) વિદેસપોત્થકેસુ નત્થિ]
અત્તા હિ અત્તનો ગતિ;
તસ્મા સંયમમત્તાનં [સંયમય’ત્તાનં (સી॰ પી॰)], અસ્સં ભદ્રંવ વાણિજો.

૩૮૧.પામોજ્જબહુલો ભિક્ખુ, પસન્નો બુદ્ધસાસને;
અધિગચ્છે પદં સન્તં, સઙ્ખારૂપસમં સુખં.

૩૮૨.યો હવે દહરો ભિક્ખુ, યુઞ્જતિ બુદ્ધસાસને;
સોમં [સો ઇમં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] લોકં પભાસેતિ, અબ્ભા મુત્તોવ ચન્દિમા.

ભિક્ખુવગ્ગો પઞ્ચવીસતિમો નિટ્ઠિતો.

૨૬. બ્રાહ્મણવગ્ગો

૩૮૩છિન્દ સોતં પરક્કમ્મ, કામે પનુદ બ્રાહ્મણ;
સઙ્ખારાનં ખયં ઞત્વા, અકતઞ્ઞૂસિ બ્રાહ્મણ.

૩૮૪યદા દ્વયેસુ ધમ્મેસુ, પારગૂ હોતિ બ્રાહ્મણો;
અથસ્સ સબ્બે સંયોગા, અત્થં ગચ્છન્તિ જાનતો.

૩૮૫યસ્સ પારં અપારં વા, પારાપારં ન વિજ્જતિ;
વીતદ્દરં વિસંયુત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૮૬ઝાયિં વિરજમાસીનં, કતકિચ્ચમનાસવં;
ઉત્તમત્થમનુપ્પત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૮૭દિવા તપતિ આદિચ્ચો, રત્તિમાભાતિ ચન્દિમા;
સન્નદ્ધો ખત્તિયો તપતિ, ઝાયી તપતિ બ્રાહ્મણો;
અથ સબ્બમહોરત્તિં [સબ્બમહોરત્તં (?)], બુદ્ધો તપતિ તેજસા.

૩૮૮બાહિતપાપોતિ બ્રાહ્મણો, સમચરિયા સમણોતિ વુચ્ચતિ;
પબ્બાજયમત્તનો મલં, તસ્મા ‘‘પબ્બજિતો’’તિ વુચ્ચતિ.

૩૮૯ન બ્રાહ્મણસ્સ પહરેય્ય, નાસ્સ મુઞ્ચેથ બ્રાહ્મણો;
ધી [ધિ (સ્યા॰ બ્યાકરણેસુ)] બ્રાહ્મણસ્સ હન્તારં, તતો ધી યસ્સ [યો + અસ્સ = યસ્સ] મુઞ્ચતિ.

૩૯૦ન બ્રાહ્મણસ્સેતદકિઞ્ચિ સેય્યો, યદા નિસેધો મનસો પિયેહિ;
યતો યતો હિંસમનો નિવત્તતિ, તતો તતો સમ્મતિમેવ દુક્ખં.

૩૯૧યસ્સ કાયેન વાચાય, મનસા નત્થિ દુક્કટં;
સંવુતં તીહિ ઠાનેહિ, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૯૨યમ્હા ધમ્મં વિજાનેય્ય, સમ્માસમ્બુદ્ધદેસિતં;
સક્કચ્ચં તં નમસ્સેય્ય, અગ્ગિહુત્તંવ બ્રાહ્મણો.

૩૯૩ન જટાહિ ન ગોત્તેન, ન જચ્ચા હોતિ બ્રાહ્મણો;
યમ્હિ સચ્ચઞ્ચ ધમ્મો ચ, સો સુચી સો ચ બ્રાહ્મણો.

૩૯૪કિં તે જટાહિ દુમ્મેધ, કિં તે અજિનસાટિયા;
અબ્ભન્તરં તે ગહનં, બાહિરં પરિમજ્જસિ.

૩૯૫.પંસુકૂલધરં જન્તું, કિસં ધમનિસન્થતં;
એકં વનસ્મિં ઝાયન્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૯૬.ન ચાહં બ્રાહ્મણં બ્રૂમિ, યોનિજં મત્તિસમ્ભવં;
ભોવાદિ નામ સો હોતિ, સચે હોતિ સકિઞ્ચનો;
અકિઞ્ચનં અનાદાનં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૯૭.સબ્બસંયોજનં છેત્વા, યો વે ન પરિતસ્સતિ;
સઙ્ગાતિગં વિસંયુત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૯૮.છેત્વા નદ્ધિં [નન્ધિં (ક॰ સી॰), નન્દિં (પી॰)] વરત્તઞ્ચ, સન્દાનં [સન્દામં (સી॰)] સહનુક્કમં;
ઉક્ખિત્તપલિઘં બુદ્ધં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૩૯૯.અક્કોસં વધબન્ધઞ્ચ, અદુટ્ઠો યો તિતિક્ખતિ;
ખન્તીબલં બલાનીકં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૦.અક્કોધનં વતવન્તં, સીલવન્તં અનુસ્સદં;
દન્તં અન્તિમસારીરં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૧.વારિ પોક્ખરપત્તેવ, આરગ્ગેરિવ સાસપો;
યો ન લિમ્પતિ [લિપ્પતિ (સી॰ પી॰)] કામેસુ, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૨.યો દુક્ખસ્સ પજાનાતિ, ઇધેવ ખયમત્તનો;
પન્નભારં વિસંયુત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૩.ગમ્ભીરપઞ્ઞં મેધાવિં, મગ્ગામગ્ગસ્સ કોવિદં;
ઉત્તમત્થમનુપ્પત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૪.અસંસટ્ઠં ગહટ્ઠેહિ, અનાગારેહિ ચૂભયં;
અનોકસારિમપ્પિચ્છં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૫.નિધાય દણ્ડં ભૂતેસુ, તસેસુ થાવરેસુ ચ;
યો ન હન્તિ ન ઘાતેતિ, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૬.અવિરુદ્ધં વિરુદ્ધેસુ, અત્તદણ્ડેસુ નિબ્બુતં;
સાદાનેસુ અનાદાનં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૭.યસ્સ રાગો ચ દોસો ચ, માનો મક્ખો ચ પાતિતો;
સાસપોરિવ આરગ્ગા [આરગ્ગે (ક॰)], તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૮.અકક્કસં વિઞ્ઞાપનિં, ગિરં સચ્ચમુદીરયે;
યાય નાભિસજે કઞ્ચિ [કિઞ્ચિ (ક॰)], તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૦૯.યોધ દીઘં વ રસ્સં વા, અણું થૂલં સુભાસુભં;
લોકે અદિન્નં નાદિયતિ [નાદેતિ (મ॰ નિ॰ ૨.૪૫૯)], તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૦.આસા યસ્સ ન વિજ્જન્તિ, અસ્મિં લોકે પરમ્હિ ચ;
નિરાસાસં [નિરાસયં (સી॰ સ્યા॰ પી॰), નિરાસકં (?)] વિસંયુત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૧.યસ્સાલયા ન વિજ્જન્તિ, અઞ્ઞાય અકથંકથી;
અમતોગધમનુપ્પત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૨.યોધ પુઞ્ઞઞ્ચ પાપઞ્ચ, ઉભો સઙ્ગમુપચ્ચગા;
અસોકં વિરજં સુદ્ધં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૩.ચન્દંવ વિમલં સુદ્ધં, વિપ્પસન્નમનાવિલં;
નન્દીભવપરિક્ખીણં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૪.યોમં [યો ઇમં (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] પલિપથં દુગ્ગં, સંસારં મોહમચ્ચગા;
તિણ્ણો પારગતો [પારગતો (સી॰ સ્યા॰ કં॰ પી॰)] ઝાયી, અનેજો અકથંકથી;
અનુપાદાય નિબ્બુતો, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૫.યોધ કામે પહન્ત્વાન [પહત્વાન (સી॰ પી॰)], અનાગારો પરિબ્બજે;
કામભવપરિક્ખીણં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં [ઇદં ગાથાદ્વયં વિદેસપોત્થકેસુ સકિદેવ દસ્સિતં].

૪૧૬.યોધ તણ્હં પહન્ત્વાન, અનાગારો પરિબ્બજે;
તણ્હાભવપરિક્ખીણં , તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૭.હિત્વા માનુસકં યોગં, દિબ્બં યોગં ઉપચ્ચગા;
સબ્બયોગવિસંયુત્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૮.હિત્વા રતિઞ્ચ અરતિઞ્ચ, સીતિભૂતં નિરૂપધિં;
સબ્બલોકાભિભું વીરં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૧૯.ચુતિં યો વેદિ સત્તાનં, ઉપપત્તિઞ્ચ સબ્બસો;
અસત્તં સુગતં બુદ્ધં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૨૦.યસ્સ ગતિં ન જાનન્તિ, દેવા ગન્ધબ્બમાનુસા;
ખીણાસવં અરહન્તં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૨૧.યસ્સ પુરે ચ પચ્છા ચ, મજ્ઝે ચ નત્થિ કિઞ્ચનં;
અકિઞ્ચનં અનાદાનં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૨૨.ઉસભં પવરં વીરં, મહેસિં વિજિતાવિનં;
અનેજં ન્હાતકં [નહાતકં (સી॰ સ્યા॰ કં પી॰)] બુદ્ધં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

૪૨૩.પુબ્બેનિવાસં યો વેદિ, સગ્ગાપાયઞ્ચ પસ્સતિ,
અથો જાતિક્ખયં પત્તો, અભિઞ્ઞાવોસિતો મુનિ;
સબ્બવોસિતવોસાનં, તમહં બ્રૂમિ બ્રાહ્મણં.

બ્રાહ્મણવગ્ગો છબ્બીસતિમો નિટ્ઠિતો.

(એત્તાવતા સબ્બપઠમે યમકવગ્ગે ચુદ્દસ વત્થૂનિ, અપ્પમાદવગ્ગે નવ, ચિત્તવગ્ગે નવ, પુપ્ફવગ્ગે દ્વાદસ, બાલવગ્ગે પન્નરસ, પણ્ડિતવગ્ગે એકાદસ, અરહન્તવગ્ગે દસ, સહસ્સવગ્ગે ચુદ્દસ, પાપવગ્ગે દ્વાદસ, દણ્ડવગ્ગે એકાદસ, જરાવગ્ગે નવ, અત્તવગ્ગે દસ, લોકવગ્ગે એકાદસ, બુદ્ધવગ્ગે નવ [અટ્ઠ (ક॰)], સુખવગ્ગે અટ્ઠ, પિયવગ્ગે નવ, કોધવગ્ગે અટ્ઠ, મલવગ્ગે દ્વાદસ, ધમ્મટ્ઠવગ્ગે દસ, મગ્ગવગ્ગે દ્વાદસ, પકિણ્ણકવગ્ગે નવ, નિરયવગ્ગે નવ, નાગવગ્ગે અટ્ઠ, તણ્હાવગ્ગે દ્વાદસ, ભિક્ખુવગ્ગે દ્વાદસ, બ્રાહ્મણવગ્ગે ચત્તાલીસાતિ પઞ્ચાધિકાનિ તીણિ વત્થુસતાનિ.

સતેવીસચતુસ્સતા, ચતુસચ્ચવિભાવિના;
સતત્તયઞ્ચ વત્થૂનં, પઞ્ચાધિકં સમુટ્ઠિતાતિ) [( ) એત્થન્તરે પાઠો વિદેસપોત્થકેસુ નત્થિ, અટ્ઠકથાસુયેવ દિસ્સતિ].

[ધમ્મપદસ્સ વગ્ગસ્સુદ્દાનંઙ્યમકં પમાદં ચિત્તં, પુપ્ફં બાલઞ્ચ પણ્ડિતં.ઙ્અરહન્તં સહસ્સં પાપં, દણ્ડં જરા અત્તલોકં.ઙ્બુદ્ધં સુખં પિયં કોધં, મલં ધમ્મટ્ઠમગ્ગઞ્ચ.ઙ્પકિણ્ણકં નિરયં નાગં, તણ્હા ભિક્ખૂ ચ બ્રાહ્મણો.ઙ્ગાથાયુદ્દાનંઙ્યમકે વીસગાથાયો, અપ્પમાદલોકમ્હિ ચ.ઙ્પિયે દ્વાદસગાથાયો, ચિત્તે જરત્તેકાદસ.ઙ્પુપ્ફબાલસહસ્સમ્હિ, બુદ્ધ મગ્ગ પકિણ્ણકે.ઙ્સોળસ પણ્ડિતે કોધે, નિરયે નાગે ચતુદ્દસ.ઙ્અરહન્તે દસગ્ગાથા, પાપસુખમ્હિ તેરસ.ઙ્સત્તરસ દણ્ડધમ્મટ્ઠે, મલમ્હિ એકવીસતિ.ઙ્તણ્હાવગ્ગે સત્તબ્બીસ, તેવીસ ભિક્ખુવગ્ગમ્હિ.ઙ્બ્રાહ્મણે એકતાલીસ, ચતુસ્સતા સતેવીસ. (ક॰)]

ધમ્મપદે વગ્ગાનમુદ્દાનં –

યમકપ્પમાદો ચિત્તં, પુપ્ફં બાલેન પણ્ડિતો;
અરહન્તો સહસ્સઞ્ચ, પાપં દણ્ડેન તે દસ.

જરા અત્તા ચ લોકો ચ, બુદ્ધો સુખં પિયેન ચ;
કોધો મલઞ્ચ ધમ્મટ્ઠો, મગ્ગવગ્ગેન વીસતિ.

પકિણ્ણં નિરયો નાગો, તણ્હા ભિક્ખુ ચ બ્રાહ્મણો;

એતે છબ્બીસતિ વગ્ગા, દેસિતાદિચ્ચબન્ધુના.

ગાથાનમુદ્દાનં –

યમકે વીસતિ ગાથા, અપ્પમાદમ્હિ દ્વાદસ;
એકાદસ ચિત્તવગ્ગે, પુપ્ફવગ્ગમ્હિ સોળસ.

બાલે ચ સોળસ ગાથા, પણ્ડિતમ્હિ ચતુદ્દસ;
અરહન્તે દસ ગાથા, સહસ્સે હોન્તિ સોળસ.

તેરસ પાપવગ્ગમ્હિ, દણ્ડમ્હિ દસ સત્ત ચ;
એકાદસ જરા વગ્ગે, અત્તવગ્ગમ્હિ તા દસ.

દ્વાદસ લોકવગ્ગમ્હિ, બુદ્ધવગ્ગમ્હિ ઠારસ [સોળસ (સબ્બત્થ)];
સુખે ચ પિયવગ્ગે ચ, ગાથાયો હોન્તિ દ્વાદસ.

ચુદ્દસ કોધવગ્ગમ્હિ, મલવગ્ગેકવીસતિ;
સત્તરસ ચ ધમ્મટ્ઠે, મગ્ગવગ્ગે સત્તરસ.

પકિણ્ણે સોળસ ગાથા, નિરયે નાગે ચ ચુદ્દસ;
છબ્બીસ તણ્હાવગ્ગમ્હિ, તેવીસ ભિક્ખુવગ્ગિકા.

એકતાલીસગાથાયો, બ્રાહ્મણે વગ્ગમુત્તમે;
ગાથાસતાનિ ચત્તારિ, તેવીસ ચ પુનાપરે;
ધમ્મપદે નિપાતમ્હિ, દેસિતાદિચ્ચબન્ધુનાતિ.

ધમ્મપદપાળિ નિટ્ઠિતા.